ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. 1907

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΘ'. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1926 ΤΕΥΧΟΣ 219

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜ. 2.50

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΕΤΟΣ ΙΗ'

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1926

ΤΕΥΧΟΣ 219

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

«Μὲ Χιμαίρας!» (Διήγημα) Εὐγενίας Ζωγράφου.—Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου *«Τὰ ἐν Ἀθήναις»* Ν. Ι. Λάσκαρη.—*«Ξεχασμένοι συγγραφεῖς καὶ λησμονημένα γεγονότα»* (Παῦλος Μερκάτης) Σπυρ. Δε-Βιάζα. — *«Ὁ Ἱστορικὸς ὑλισμὸς καὶ ὁ Καποδίστριας»* Δημ. Λ. Ζωγράφου. — *«Ξένη Λύρα»* (Ποιήματα-Μεταφράσεις) Νικολάου Πορφύρη.—*Ξέναι εἰδήσεις.* — *Ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν κίνησιν.* — *Βιβλία καὶ Περιοδικά.*

Πᾶσα ἀποστολὴ ἀποβλέπουσα τὴν «Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρησιν» (χειρόγραφα, περιοδικά, βιβλία, ἐπιστολαί, συνδρομαὶ κ. λ. π.) πρέπει νὰ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Διευθύντριαν:

Δ)σ ΕΥΓΕΝΙΑΝ ΖΩΓΡΑΦΟΥ Ὁδὸς Μενάνδρου 83.

Πᾶν σύγγραμμα ἀποστελλόμενον εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς «Ἑλλην. Ἐπιθεωρήσεως» ἀναγγέλλεται δι'αὐτῆς.

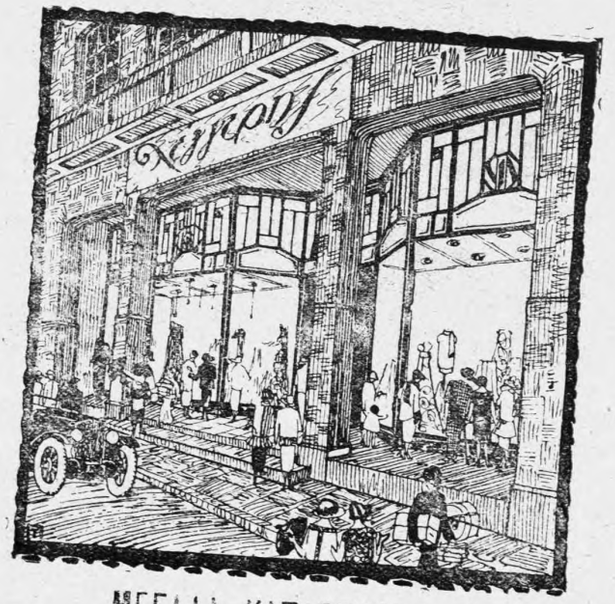

ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΛΕΓΓΕΡΗΣ

Εὐαγγελιστρίας 26-28, Ρόμβης 13.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΚΟΙ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ

ΕΤΟΣ ΙΘ' ΑΘΗΝΑΙ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1926 ΤΕΥΧΟΣ 219

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1907

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 83

ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΜΕ ΧΙΜΑΙΡΑΣ!

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἡ Ἰωάννα δὲν ἦτο ὡραία. Τὰ μαλλιά της δὲν ἐχρύσιζαν ὅπως ἡ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου τὴν στιγμὴν ποῦ δύει, οὔτε ἔμοιαζαν σὰν τὸ μαῦρο πτερὸ τοῦ κόρακα. Τὰ δόντια της δὲν ἦσαν ἄσπρα σὰν τὸ χιόνι τὸ ἄθικτο, οὔτε ἔφεραν εἰς τὸν νοῦν τὸ ὠχρὸ καὶ λεπτὸ ρίζι. Ἡ λάμψις τῶν ματιῶν της δὲν ἠμποροῦσε νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν σπινθηρίζουσαν φλόγα, μήτε τὰ χείλη της πρὸς τὴν βελουδένια ἐρυθρότητα τῆς φωτιᾶς.

Ἡ Ἰωάννα ἦτο ἕνας κοινὸς τύπος κοριτσιοῦ. Εἰς τὰ μάτια εἶχε συχνὰ ἀκτίνα ἐξυπνάδας καὶ καλοσύνης. Τὸ στόμα, τὸ ὀλίγον μεγάλο, συχνὰ τὸ ἐστόλιζε γλυκὺ καὶ ἀμέριμνο χαμόγελο, καὶ εἰς τὰ τριανταφυλλένια μάγουλά της ἔλαμπε ὅλη ἡ ὑγεία καὶ ἡ δροσιὰ τῶν εἴκοσι δυό της χρόνων. Καὶ ὅμως δὲν ἔζη μὲ ὅλας τὰς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς. Δὲν ἦτο ἐρωτευμένη, οὔτε ἀγαπωμένη, οὔτε ὑπῆρξε ποτὲ ἡρωΐς κάποιας ἀφοσιώσεως ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἀφίνουν ἀκτίνα εὐτυχίας εἰς τὴν μορφήν.

Κατώρθωνε νὰ αἰσθάνεται εὐχαρίστησι ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ νὰ κλίνῃ λυπημένο τὸ κεφάλι της μόνον ὅταν εὑρίσκετο ἐμπρὸς σὲ περιπέτειες δυσάρεστες. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν διαρκοῦσε πολύ. Μιὰ νέα χαρά, νέα εὐχαρίστησις, νέα χίμαιρα τὴν ἔκαμνε νὰ βλέπῃ διαφορετικὴ καὶ τὴ λύπη ἀκόμη. Καὶ ὅμως δὲν εἶχε γεννηθῇ μὲ τὸ ἔκτακτο αὐτὸ χάρισμα τῆς αἰσιοδοξίας, οὔτε ἦτο τυφλὴ ὥστε νὰ βλέπῃ μόνον τριαντάφυλλα ἐκεῖ ποὺ ὑπῆρχαν περισσότερα ἀγκάθια. Τῆς συνέβησαν ὅμως τρεῖς ἀποτυχίες εἰς τὴν ζωήν της, τρεῖς οἰκτρὲς διαψεύσεις ἐλπίδων, καὶ ἀπὸ τότε ἐπῆρε ἀπόφασι νὰ ζήσῃ μόνον μὲ χιμαίρας διὰ νὰ εἶναι εὐτυχής.

ΟΟΟ

Ὁ πατέρας της ἦτο ὑπάλληλος δημόσιος. Μὲ τὸν λιγωστὸ μισθό του μόλις κατώρθωνε νὰ ζῇ αὐτός, ἡ γυναῖκά του καὶ ἡ Ἰωάννα ἡ κόρη των. Ἐπερίμενεν ὅμως ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸν προβιβασμόν του, ὁ ὁποῖος θὰ ἐβελτίωνε τὴ ζωή των καὶ θὰ ἱκανοποιοῦσε καὶ τὴ φιλεργία του καὶ τὴν ἐντιμότητά του. Ἡ ἡμέρα ποῦ θὰ ἐδέχετο τὴν ὁριστικὴ ἀπάντησι τοῦ προϊσταμένου του ἔφθασε. Ἡ Ἰωάννα ἦτο τότε δέκα πέντε χρόνων. Ὁ πατέρας της, ὁ ὁποῖος ἔλειπε ἀπὸ τὸ πρωΐ, δὲν ἦλθε νὰ γευματίσῃ μαζῆ των, καὶ αὐτὸ τὸ ἐθεωροῦσε ὡς ἕνα καλὸν οἰωνόν. Ἔφθασε τὸ δειλινὸ καὶ ὁ πατέρας της ἀκόμη νὰ φανῇ. Ἡ Ἰωάννα ἐκάθητο εἰς ἕνα μικρὸ ντιβάνι κοντὰ εἰς τὸ παράθυρο καὶ ἐκενιοῦσε, ἐνῷ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ μάτια της ἐρευνοῦσαν τὸν δρόμο διὰ νὰ ἰδῇ μήπως φαίνεται ὁ πατέρας της. Ἐπίσης συχνὰ ἐστρέφετο πρὸς τὴν μητέρα της, ἡ ὁποία ἐκάθητο ἀνήσυχη ὀλίγον μακρυά της καὶ τὴν ἐκύτταζε μ' ἕνα γλυκὸ χαμόγελο. Καὶ τὸ βλέμμα της ἔδειχνε χαρά, τὸ χαμόγελό της ἐλπίδα. Ἔξαφνα βήματα βαρειά, κοπιώδη ἀκούσθηκαν εἰς τὸν ἥσυχο δρόμο. Ἡ Ἰωάννα τὰ ἀνεγνώρισεν ἀμέσως. Ἦσαν τοῦ πατέρα της, καὶ χωρὶς κἂν νὰ ἰδῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο, ἔτρεξεν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπιτιοῦ μαζῆ μὲ τὴν μητέρα της.

Ὁ πατέρας της σιωπηλός, δύσθυμος, χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὰ μάτια ποῦ προσηλώνοντο ἀνυπόμονα ἐπάνω του, ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὴν τραπεζαρίαν καὶ ἐκάθησε εἰς τὸν καναπέ. Ἡ Ἰωάννα διεσταύρωσε μὲ τὴ μητέρα της ἕνα περίλυπο βλέμμα. Εἶχαν ἐννοήσει τὴν ἀποτυχία. Τελευταία ὅμως ἀναλαμπὴ κάποιας ἐλπίδας τὴν ἔκαμε νὰ ἐρωτήσῃ:

— Καὶ λοιπόν, πατερούλη;

— Τίποτα, παιδί μου, τίποτα. Πάει ὁ προβιβασμός.

— Πῶς; Γιατί; Ὕστερα ἀπὸ τόσας ὑποσχέσεις!

— Πράγματα συνηθισμένα· ἕνας ἄλλος μὲ ἰσχυρότερα πολιτικὰ μέσα ἐπῆρε ἐκεῖνο ποῦ προωρίζετο γιὰ μένα. Δὲν τὰ ξέρουμε τάχα;... καὶ ἐνῷ ἔλεγε τὰ λόγια αὐτὰ προσπαθοῦσε νὰ μειδιάσῃ, καὶ τὸ μει-

διαμά του ἦτο γεμᾶτο ἀπογοήτευσι καὶ πίκρα.

Ἡ Ἰωάννα δὲν ἀπήντησε. Σιωπηλὴ ἐπῆρε πάλι τὴ θέσι της καὶ μὲ τὸ κέντημά της εἰς τὸ χέρι ἐπροσπάθησε καὶ πάλι νὰ ἐργασθῇ. Πρὸ μιᾶς στιγμῆς μὲ πόση διαφορετικὴ διάθεσι εἰργάζετο στὴ θέσι ἐκείνη! Ἡ ἐλπίδα ἡ γλυκειὰ ἐγέμιζε ὁλόκληρη τὴν ψυχή της καὶ ἔκαμνε ἐλαφροτέρα τὴν ὕπαρξί της. Ἐνῷ τώρα;...

Αἰσθάνεται μέσα της μιὰ λύπη ἀπέραντη, μιὰ πίκρα μεγάλη! Εἰς τὸν προβιβασμὸν ἐκεῖνον εἶχεν ἐξαρτήσει ὅλα τὰ φιλόδοξα παιδικὰ ὄνειρά της, ὅλας τὰς τέρψεις τῆς ζωῆς, τὰς ὁποίας σὰν ἀπόκληροι τῆς τύχης ἐπὶ τόσον καιρὸν εἶχαν στερηθῇ...

Ἐσκέπτετο ὅλα αὐτὰ καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ πόνος της ἐγίνετο ὀξύτερος, μεγάλη λύπη τὴν κατεῖχε, καὶ ὑψώνουσα τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπόθησε νὰ μὴν εἶχε γεννηθῇ.

Ἦτο ἡ πρώτη διάψευσις τῶν ἐλπίδων της.

****

Ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν τὴν ἐπερίμενε μεγαλειτέρα λύπη. Ἐπῆγε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴ φίλη της Καίτη, καὶ ἐνῷ ἐκάθηντο καὶ ἐμιλοῦσαν μαζῆ, ἦλθε ἕνας ἐπισκέπτης. Ἦτο νέος, καλοκαμωμένος, μὲ γλυκεῖς τοὺς τρόπους, καὶ ὄχι μεγαλείτερος τῶν εἴκοσι πέντε χρόνων. Ἡ Ἰωάννα, ἡ ὁποία δὲν εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ συναναστρέφεται νέους ἄνδρας, ἠσθάνθη μιὰ ἀλλόκοτη συγκίνησι εἰς τὴ γνωριμία τοῦ Πέτρου. Ἀκόμη δὲ περισσότερο ἠδύνησε ἡ γοητεία της ὅταν εἶδεν ὅτι ὁ Πέτρος ἔδειχνε μιὰ φανερὴ προτίμησι πρὸς αὐτήν. Ὅταν ἔφυγε ὁ Πέτρος, δὲν ἠμπόρεσε οὔτε καὶ αὐτὴ νὰ μείνῃ κοντὰ εἰς τὴν Καίτη. Ἔφυγε ἀπὸ τὴ φίλη της γεμάτη ρεμβασμοὺς καὶ ὅλη τὴ νύκτα δὲν κατώρθωσε νὰ κλείσῃ μάτι. Ὄνειρα γλυκὰ τὴν κατελάμβανον, ρεμβασμοὶ γλυκύτεροι τὴν κατεῖχον, σκέψεις τρελλὲς ἐγύριζαν μέσα εἰς τὸ κεφάλι της. Ἠσθάνετο μέσα της μιὰ χαρὰ πολὺ-πολὺ μεγάλη, καὶ μὲ συγκίνησι ἔβλεπε τὴν εἰκόνα τοῦ ξένου ἐκείνου ἐμπρός της...

Τὸ πρωὶ ἐσηκώθη εὔθυμη, χαρωπή. Αὐτὴ ἡ ἀφελὴς καὶ ἀφιλάρεσκος ἔμεινε ἐμπρὸς εἰς τὸν καθρέπτη πολλὴ ὥρα. Ἐκτενίσθη μὲ περισσοτέρα προσοχή, ἐκύτταξε μὲ ἀγωνία τὸ τριμμένο της φόρεμα, καὶ παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τῆς μητέρας της δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ φορέσῃ. Τί ἐπερίμενε; Καὶ αὐτὴ δὲν ἤξευρε. Ἠσθάνετο μόνον ὅτι ἦτο εὐτυχὴς καὶ αὐτὸ ἦτο ἀρκετό. Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἡ Καίτη ἦτο κοντά της. Ἡ Ἰωάννα μὲ τὴν ἴδια φιλάρεσκη ἐμφάνισι τὴν ἐδέχθη μὲ χαρὰ καὶ μὲ χαμόγελο. Ποιος ξέρει· ἴσως θὰ ἐμάθαινε εἰδήσεις εὐχάριστες. Ἀλλὰ ποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς της, ὅταν ὕστερα ἀπὸ ὀλίγη ὥρα τὴν ἄκουσε νὰ λέγῃ:

— Ἰωάννα μου, ὁ Πέτρος μὲ ἀγαπᾷ καὶ γιὰ νὰ μὲ κάνῃ νὰ ζηλέψω, ὁ κακός, σὲ ἐπεριποιεῖτο τόσο πολὺ χθές...

Ἡ Ἰωάννα ἔμεινε ζαλισμένη! τί λοιπόν; Ἀγαποῦσε ἄλλη;... Τί λοιπόν; Ἠθέλησε νὰ παίξῃ μὲ αὐτήν; Καὶ τὰ ὄνειρά της! Οἱ ρεμβασμοί της; Ἀπάτη;.... Τίποτε.... Ἔρριψε σιωπηλὴ βλέμμα μίσους εἰς τὴν Καίτη καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐπεθύμησε νὰ εἶχε νύχια σὰν μιὰ τίγρις γιὰ νὰ τὴν τιμωρήσῃ. Καὶ ὅμως ὄχι! Κατώρθωσε νὰ χαμογελάσῃ, κατώρθωσε ν' ἀκούσῃ ὅλην ἐκείνη τὴν ἐρωτικὴ ἱστορία χωρὶς νὰ τῆς εἰπῇ:

— Παῦσε, σὲ μισῶ...

Τὴ νύχτα ἐκείνη τὴν ἐπέρασεν ἄγρυπνη, ὅπως καὶ τὴν προηγουμένη, ἀλλὰ... ἔκλαιε πικρά.

****

Οἱ γονεῖς της ἤρχισαν πλέον νὰ σκέπτωνται πῶς νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν κόρη των. Ἡ Ἰωάννα ἦτο τότε εἴκοσι χρόνων. Ἕνας νέος, γυιὸς παλαιοῦ συναδέλφου τοῦ πατρός της, ὁ ὁποῖος ἐπλούτισεν ἐκ τύχης εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἐθεωρήθη κατάλληλος γι' αὐτή. Οἱ γονεῖς της μὲ τοὺς γέροντας γονεῖς του τὰ ἐσυμφώνησαν ὅλα, καὶ δὲν ἐπερίμεναν πλέον παρὰ τὸν γαμπρό. Ἡ Ἰωάννα, βασιζομένη εἰς τὰ λόγια τῆς μητέρας της, ἦτο πλέον βεβαία γιὰ τὴν ἐπιτυχία. Τὴ φορὰ αὐτὴ τὰ ὄνειρά της δὲν θὰ ἀπεδεικνύοντο φροῦδα. Ἤρχισε τὰ ὀνειροπολήματα, ἤρχισε νὰ οἰκοδομῇ πύργους, νὰ φαντάζεται βίλλες καὶ ἅμαξες. Καὶ καθὼς ἦτο ἐκ φύσεως καλή, ὀνειροπολοῦσε μὲ τὰς πτέρυγας τοῦ πλούτου της νὰ σκεπάσῃ κάθε δυστυχία καὶ νὰ ἐπουλώσῃ κάθε ἄλγος. Ὀνειροπολοῦσε ἕνα περιβάλλον πλούτου καὶ ἀφροντισίας, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ τοποθετήσῃ τοὺς γονεῖς της, καὶ τὸ μειδίαμα τῆς ἀφροντισίας καὶ τῆς χαρᾶς νὰ ἀνθίσῃ εἰς τὰ προσφιλῆ καὶ μαραμένα ἐκεῖνα χείλη...

Ἐπὶ δύο μῆνας ἡ Ἰωάννα ἔζησε μὲ τὰς ὀνειροπολήσεις αὐτάς. Τέλος ἡ στιγμὴ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ γαμπροῦ ἔφθασεν. Ἡ Ἰωάννα μὲ μεγάλη συγκίνησι ἐμπῆκε εἰς τὸ σαλόνι καὶ παρουσιάσθη ἀπὸ τὸν πατέρα της εἰς αὐτόν. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ἐνῷ ἐπεριμένετο ἡ συγκατάθεσις τοῦ γαμπροῦ, ἔφθασε κάποια ἐπιστολὴ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα της. Ἡ Ἰωάννα μὲ κακὸ προαίσθημα, μὲ ταραχὴ ἀλλόκοτη ἄνοιξε τὸ γράμμα καὶ μόλις τὸ ἐδιάβασε ἔγινε κάτωχρη καὶ τὸ ἔδωκε εἰς τὴν μητέρα της.

Δι' ὀλίγων λέξεων ὁ γαμπρὸς τοὺς εἰδοποιοῦσεν ὅτι ἐγκατέλιπε τὴν ἰδέαν τοῦ γάμου καὶ ἀνεχώρει αὐθημερὸν εἰς Ρωσσίαν, θὰ τοὺς εἶχε δὲ ὑπ' ὄψιν του ἂν καὶ πάλιν ἐσκέπτετο περὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

Ἡ Ἰωάννα μετὰ τὴν πρώτη ἐντύπωσι, ἐπῆρε τὸ γράμμα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς μητέρας της καὶ μὲ μιὰ κίνησι ὀργῆς τὸ ἐξέσχισε.

— Μὴ στενοχωρεῖσαι, παιδί μου, εἶπε ἡ μητέρα της συμπαθῶς. Ποιος ξέρει μὴ δὲν εἶναι καλλίτερη ἡ τύχη σου...

— Δὲν στενοχωροῦμαι διόλου, ἀπήντησεν ἡ Ἰωάννα καὶ ἐνῷ προσπαθοῦσε νὰ μειδιάσῃ ἐπροχώρησε εἰς τὴν κάμαρά της. Ἀλλὰ πρὶν περάσῃ μέσα ἐστάθη εἰς τὴν πόρτα. Ἠσθάνετο νὰ τρέμουν τὰ γόνατά της, λύπη ἀπέραντη νὰ εἰσχωρῇ εἰς τὴν ψυχή της, καὶ τὰ μάτια της, σκεπασμένα μὲ ἕνα πέπλον δακρύων, νὰ στιρίζωνται σὲ μιὰ γωνία, σὰν νὰ ζητοῦν νὰ ἀνεύρουν κάτι ἀσύλληπτο, κάτι φανταστικό. Εἶδε τότε ἐκεῖ νὰ παρέρχωνται, νὰ χάνωνται σὰν ἀστέρια διάττοντα τὰ ὄνειρά της, οἱ πόθοι της, ἡ ἐλπίδες της. Αἰσθάνεται μέσα εἰς τὴν ψυχήν της κενὸν ἄπειρον καὶ ἕνα δάκρυ τελευταίου παραπόνου πέφτει ἀπὸ τὰ μάτια της. Ἡ καρδιά της πάλλει ἄτακτα, καὶ οἱ παλμοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀντηχοῦν μέσα εἰς τὸ στῆθός της, τῆς φαίνονται σὰν καμπάνα λυπητερὴ ποὺ συνοδεύει εἰς τὸν τάφο τὰ νεκρά, ἀλλοίμονον! ὄνειρά της. Ἦτο μόλις εἴκοσι χρόνων καὶ εἶχε τρεῖς φορὲς ἀπατηθῇ εἰς τὸ διάστημα αὐτό.

— Τέτοια λοιπὸν εἶναι ἡ ζωή; Τέτοιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι; Σοῦ καταστρέφουν τὰ ὄνειρα, σοῦ μαραίνουν τὴν ἐλπίδα, σοῦ ἀφαιροῦν τοὺς πόθους. Κενή... κενὴ πλέον ψιθυρίζει ἀπὸ τὸ κάθε τι ἡ ζωή μου... Ἀλλὰ... γιατί; Μὴ δὲν ἠμπορῇ νὰ ζήσῃ κανεὶς καὶ μὲ... χιμαίρας;

Εἰς τὴν σκέψιν αὐτὴν τὰ μάτια τῆς Ἰωάννας λάμπουν μὲ νέα λάμψι. Ἔπειτα ἥσυχα προχωρεῖ μέσα εἰς τὴν κάμαρά της, κάθεται εἰς τὸ μικρό της γραφεῖο καὶ ἀφῃρημένη ἀνοίγει τὸ ἄλμπουμ της.

Ἦτο δῶρον τοῦ πατέρα της. Ἡ σελίδες του ἦταν γεμᾶτες ἀπὸ χαριτωμένα ποιήματα, τὰ ὁποῖα μικρὰ παιδικὰ χέρια, προσφιλεῖς συμμαθήτριες, λησμονημένες φίλες εἶχανε χαράξει ἐκεῖ. Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ βλέμμα τῆς Ἰωάννας ρεμβὸν ἐπλανήθη εἰς τὶς σελίδες ἐκεῖνες καὶ ὁ νοῦς της ἐστράφη πρὸς τὸ παρελθόν. Καὶ ἐνῷ ἐγύριζε μίαν πρὸς μίαν τὰς σελίδας ἐκείνας μὲ τοὺς ἀσταθεῖς χαρακτῆρας καὶ τὰ ἀραιὰ γράμματα, ἐπερνοῦσε συγχρόνως νοερῶς μίαν πρὸς μίαν σελίδα τὴ βασανισμένη παιδική της ζωή. Τέλος ἔφθασε εἰς τὴν τελευταία. Ἐκεῖ δὲν εἶχε γραφῆ ἀκόμη κανένα ποίημα. Ὁλόλευκη, καθαρὰ ἐφαίνετο ὅτι ἐπερίμενε τὸ ἰδικό της χέρι νὰ τὴν γεμίσῃ. Ἡ Ἰωάννα ἐχαμογέλασε μὲ μελαγχολία. Ἔπειτα ἐπῆρε τὴν πέννα καὶ ἔγραψε μὲ χέρι, τὸ ὁποῖον ἔτρεμεν ἐλαφρά:

— Ἡ ζωὴ εἶναι ἕνα μηδέν. Μὴν πιστεύῃς σὲ κανένα, μὴν περιμένῃς τίποτε. Ζῆσε μόνον μὲ χιμαίρας ἐὰν θέλῃς νὰ εἶσαι εὐτυχής...

ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

Τὸ περίφημον αὐτὸ τοῦ κ. Μέλη θέατρον ἐγκαινιάσθη ὑπὸ «συνοδείας» Ἰταλῶν σχοινοβατῶν καὶ παντομίμων, ἥτις ἐπὶ δύο περίπου μῆνας κατώρθωσε νὰ προσελκύσῃ πολὺν κόσμον. Ἐν τούτοις, καίτοι ἡ τῶν Ἰταλῶν αὐτὴ «συνοδεία» ἀνέπτυσσεν, ὡς γράφει σύγχρονος χρονογράφος «τὴν αὐτὴν ἐπιδεξιότητα εἰς τὰς σχοινοβασίας, τὴν αὐτὴν δύναμιν εἰς τὰς σωματικὰς ἐξασκήσεις, τὴν αὐτὴν κομψότητα καὶ τὴν αὐτὴν παντομιμικὴν δεινότητα, ὁ κόσμος ἤρχισε νὰ τὴν βαρύνεται καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ν' ἀραιοῦται κατὰ τὰς παραστάσεις της. Πρὸ τῆς τοιαύτης ἀδιαφορίας τοῦ κοινοῦ, ὁ Μέλης, τοῦ ὁποίου τὰ συμφέροντα οὐσιωδῶς παρεβλάπτοντο, ἐσκέφθη νὰ μεταβάλῃ τοὺς βωβοὺς ἠθοποιούς του εἰς ἀοιδοὺς καὶ δι' αὐτῶν νὰ ἐγκαινιάσῃ καὶ ἐν Ἀθήναις τὸ Ἰταλικὸν Μελόδραμα! Χωρὶς τὸ παράπαν νὰ διστάσῃ ὁ μεγαλεπήβολος θεατρώνης, ὡραίαν τινὰ πρωΐαν ἀνήγγειλεν εἰς τὸ νοῆμον κοινὸν καὶ τὴν γενναίαν φρουρὰν τῶν Ἀθηνῶν, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτὸν θίασος θὰ ἐξετέλει τὴν πρώτην πρᾶξιν τοῦ «Κουρέως τῆς Σεβιλίας, ἑνὸς τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ περιδόξου Ἰταλοῦ μουσουργοῦ Ροσσίνη».

«Ἡ διακήρυξις αὕτη, ἔγραφε σύγχρονος ἐφημερίς. (1) ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τῶν τάξεων ὅλων τῆς πρωτευούσης μας· ὅσοι εἶδον τὸ μελόδραμα τοῦτο παριστανόμενον εἰς τὰ Γαλλικά, τὰ Ἰταλικά, τὰ Ἀγγλικὰ καὶ τὰ Γερμανικὰ θέατρα ἐμάντευσαν καὶ προέβλεψαν τίνι τρόπῳ ἔμελλε νὰ παρασταθῇ εἰς τὸ αὐτοσχέδιον θέατρον τῶν Ἀθηνῶν· ἀλλὰ μετὰ τοσαύτην ἀπόστασιν χρόνου εὐχαριστοῦντο νὰ τὸ ἴδωσιν ἀκόμη καίτοι κατακερματισμένον, καίτοι ἀτελές, καθότι ἤθελε δώσει ἀφορμὴν εἰς τὴν φαντασίαν των ν' ἀνακαλέσῃ τοὺς μουσικοὺς ἥρωας «Ρουβίνην, Δαυΐδ, Λαβλάς, τὴν Ἀηδόφωνον Μαλιβρὰν καὶ τὴν μελίρρυτον Σειρῆνα Σαντάγ· ὅσοι δὲν ἐγνώριζον τί ἐστὶ μελόδραμα, τί ἐστὶ «Il Barbiere di Seviglia», ἠρώτων, ἐμάνθανον τὸ ὡραῖον τοῦ πράγματος καὶ ἐπερίμενον μὲ τὴν αὐτὴν ἀνυπομονησίαν τῆς παραστάσεως τὴν ἑσπέραν».

»Ἡ ἑσπέρα αὕτη ἔφθασε τέλος πάντων· ἦτον ὡραία καὶ ἡ ἡμίτομος καὶ καθαρὰ σελήνη τὴν ἐστόλιζεν· ἦτον ἄπειρον τὸ συρρεῦσαν πλῆθος· ποτὲ εἰς τοῦ κ. Μέλη τὸ θέατρον τοσαύτη πληθὺς δὲν ἐφάνη· ξέ-

1. «Ἑλληνικὸς Ταχυδρόμος» 5 Ἰουνίου 1837.

νοι, Ἕλληνες, στρατιωτικοί, ἔμποροι, χωρικοί, Ὀθωμανοί, ἐξ ὅλων τῶν εἰδῶν, ἐξ ὅλων τῶν τάξεων ἄνθρωποι εὑρίσκοντο καὶ ἡ ποικιλία αὕτη, ἥτις εἰς κανὲν τοῦ κόσμου μέρος δὲν παρουσιάζεται, ὡς εἰς συνέλευσιν Ἑλληνικήν, ἦτον ἐξαισία.

»Τὸ πλῆθος ἤρχισε νὰ συρρέῃ ἐκ τῆς ἑβδόμης ὥρας καὶ τὸ παραπέτασμα τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου δὲν ὑψώθη εἰμὴ περὶ τὴν ἐννάτην· καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ ὁποία κίνησις, ὁποία ταραχὴ ἐγίνετο μεταξὺ τοῦ πλήθους· ποτὲ μὲν λογομαχίαι διὰ τὰς θέσεις, ποτὲ δὲ φόβος μήπως τὸ θέατρον κρημνισθῇ, ποτὲ δὲ καὶ ξύλα ἀποσπώμενα ἐκ τῶν στηλῶν καὶ πίπτοντα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν εἰς τὴν ἐπιδάφιον αἴθουσαν εὑρισκομένων θεατῶν, ἐπέφερον φωνὰς καὶ σαρκασμούς· τέλος πάντων ἐν τῷ μέσῳ τοιούτου θορύβου ὀρχήστρα τις συγκειμένη ἐξ 9 ἢ 10 ὀργάνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύο μόνον βιολία εὑρίσκοντο, ἤρχισε νὰ ἐκτελῇ τὴν μουσικὴν συμφωνίαν, ἥτις προμηνύει τὴν ἔναρξιν τῆς θεατρικῆς παραστάσεως (ouverture). Ἂς μὴ νομίσῃ τις ὅτι, ὡς εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ θέατρα, ἅμα ἡ προπαρασκευαστικὴ αὕτη συμφωνία ἤρχισεν, ἡ βαθυτέρα σιωπὴ κατέλαβε τὸ ἀκροατήριον. Ὄχι! Εἰς τὸ θέατρον τοῦ κ. Μέλη ἦτον ἐξαίρεσις κατὰ τοῦτο, καθὼς καὶ καθ' ὅλα σχεδὸν τὰ ἄλλα μέρη. Ὁ θόρυβος ἐξηκολούθει καὶ ἡ ὡραία μουσικὴ τῆς ὀρχήστρας ἐξετέλει τὴν προκαταρκτικὴν συμφωνίαν ἐν τῷ μέσῳ τούτου ἀπαθέστατα.

»Ἡ προκαταρκτικὴ συμφωνία ἐτελείωσε τέλος πάντων καὶ τὸ παραπέτασμα ὑψώθη· τότε τὸ πλῆθος ἐξέφερε συμφώνως ἐλαφράν τινα φωνὴν εὐχαριστήσεως καὶ ἔστρεψαν ἅπαντες τὰ πρόσωπά των πρὸς τὴν σκηνήν· πρῶτον εἶδον σκύλον τινὰ διαβαίνοντα ἡσύχως ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος αὐτῆς, τινὲς τῶν θεατῶν ἐνόμισαν κατ' ἀρχὰς ὅτι καὶ ὁ σκύλος ἀπετέλει μέρος τῆς παραστάσεως, ἀλλ' ἀκούσαντες μετ' ὀλίγον τὸν γέλωτα τῶν λοιπῶν ἐννόησαν τὸ γελοῖον τοῦ πράγματος καὶ ἤρχισαν καὶ αὐτοὶ νὰ γελῶσι· (1) μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ σκύλου ἐφάνη ὁ ὑπηρέτης τοῦ κόμητος Ἀλμαβίβα, ἀλλὰ μόλις ἤνοιξε τὸ στόμα του διὰ νὰ ἐκφέρῃ τὰς πρώτας τῆς μουσικῆς φωνάς, ὁπόταν ὁ διαβὰς σκύλος ἤρχισεν ἐπίσης νὰ ψάλλῃ γαυγίζων εἰς τὸ βάθος τοῦ θεάτρου καὶ θέλων, φαίνεται, νὰ κρατήσῃ τὴν συμφωνίαν τοῦ ὑπηρέτου τοῦ Ἀλμαβίβα· ἐτελείωσεν ὁ ὑπηρέτης τὴν μουσικήν του καὶ ὁ κόμης κύριός του ἐφάνη μετ' αὐτόν· ἦτο καλὴ ἡ ἐνδυμασία του, τὸ ἀνάστημά του ὡραῖον, τὸ πρόσωπόν του ζωηρὸν καὶ ἐνόμισα μίαν στιγμὴν ὅτι ἔβλεπον τὸν Δαυΐδ ἢ τὸν Ρουβίνην, ἀλλὰ τὸ στόμα του ἤνοιξεν ἀμέσως, ἤρχισε νὰ τραγουδῇ καὶ ἡ φαντασία μου συνῆλθε πάραυτα εἰς τὸν ἑαυτόν της. Δὲν ἦτο μολαταῦτα ἀξιοκαταφρόνητος ὁ παριστάνων τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀλμαβίβα· ἡ φωνή του ἦτον ἀρκετὰ εὐλύγιστος καὶ τεχνική, ἀλλὰ μικρὰ εἰς τὸ ἄκρον, ἐξατμιζομένη εἰς θέατρον ξύλινον, ἐκ τῆς στέγης τοῦ ὁποίου ἐβλέπαμεν τὸν οὐρανὸν μὲ τοὺς ἀστέρας του, καὶ συνοδευομένη πολλάκις ἀπὸ τὰ γαυγίσματα τῶν σκύλων, οἵτινες ἐξηκολούθουν νὰ διαβαίνωσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καθίστατο ἔτι μᾶλλον μικρὰ καὶ ἀδύνατος. Ὁ Ἀλμαβίβας ἀνεχώρησε καὶ ἐπεριμέναμεν εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ κουρέως Φιγαροῦ. Ὁ Φίγαρος ἐφάνη μετ' ὀλίγον ὅλος ζωηρός, ὅλος εὔθυμος, μὲ τὴν κιθάραν εἰς τὰς χεῖρας, μὲ τὴν μακρὰν σκούφιαν εἰς τὴν κεφαλήν, μὲ τὸν πῖλον του δεμένον ὄπισθεν, ἤρχισε νὰ πηδᾷ, νὰ χορεύῃ, νὰ μᾶς κινῇ τὸν γέλωτα, διὰ τῶν σχημάτων τοῦ προσώπου του, ἀλλ' ἡ φωνή του!... Ὦ! ἡ φωνή του!... ἦτο βραχνή!... Ἐλαφρά!... Ἐλαφρὰ τοσοῦτον, ὥστε κατεπνίγετο ἀπὸ τὴν ἀδύνατον αὐτὴν μουσικὴν τῆς ὀρχήστρας. Ἦτον ὅμως ἐντελὴς κατὰ τὰ ἄλλα ὁ Φίγαρος· ἐκινεῖτο μὲ ἐπιτηδειότητα, ἐχόρευεν ἐπιδεξίως καὶ ἐγνώριζε τὴν δύναμιν ὅλην καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον ὑπεκρίνετο· ἔφθασε μετὰ ταῦτα ὁ χορός, ἦτον ἀσυνάρτητος καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἀσύμφωνος, μ' ὅλα ταῦτα ὁ χορὸς ἐφάνη εἰς τὸ κοινὸν τὸ καλλίτερον μέρος ἀφ' ὅσα ἐκ τῆς πρώτης πράξεως παρεστάθησαν.

»Εἶχε πλησιάσει τότε ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ φανῇ εἰς τὴν σκηνὴν καὶ ἡ Ροζίνα· τὴν ὡραίαν, τὴν θελκτικήν, τὴν πνευματώδη, τὴν ἰδιότροπον αὐτὴν Ροζίναν, τίς ἔμελλε νὰ ὑποκριθῇ;... ἐπεριμέναμεν ἀνυπομόνως νὰ ἴδωμεν τὸ πρόσωπον αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐστόλιζε ποτὲ ἡ Μαλιβράν, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ γλυκύφωνος αὐτὴ Σειρὴν προσέθεσε τοσαύτας χάριτας τοσαῦτα θέλγητρα ὅσα ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς τοῦ μελοδράματος δὲν ἐφαντάσθη ποτὲ εἰς τὴν Ροζίναν του, ἐπεριμέναμεν, λέγω, νὰ ἴδωμεν πόσον τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἔμελλε ν' ἀμαυρωθῇ εἰς τὸ ξύλινον θέατρον τοῦ κ. Μέλη

»Ἀλλὰ τίποτε δὲν εἴδομεν· κατ' εὐτυχίαν τὸ μέρος τοῦτο εἶχεν ἀφαιρεθῆ ὅλον ἀπὸ τὴν πρώτην πρᾶξιν ὁ κ. Μέλης ἔπραξε τοῦτο καλῶς καὶ δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ ἐκφράσωμεν εἰς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην μας. Οὕτως ἐτελείωσε τὸ περίφημον μελόδραμα».

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀνωτέρω π α ρ ῳ δ ί α ς προσῆλθον εἰς τὸ θέατρον καὶ οἱ βασιλεῖς, πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων παρεστάθησαν δύο «παντομικαὶ παραστάσεις». Δύο μῆνας κατόπιν, ὁ θίασος τοῦ κ. Μέλη συνεπληρώθη διὰ π ρ α γ μ α τ ι κ ῶ ν ἀοιδῶν ἐξ Ἰταλίας, (1) μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον καὶ θήλεις τοιοῦτοι, τὸ πρῶτον ἐμφανιζόμενοι ἐν Ἀθήναις. Μεταξὺ τῶν τελευταίων αὐτῶν ἀναφέρονται ἡ Ρόζα Βαλδόνη Τοζίνη, ἡ ὁποία «κατώρθωσε νὰ σύρῃ ὑπὲρ αὐτῆς ὅλων τῶν θεατῶν τὰς λευκὰς ψήφους», ὡς ἔγραφε σύγχρονος τεχνοκρίτης, καὶ ἡ Καικιλία Ρόδη, ἥτις κατώρθωσε κάτι σπουδαιότερον τῆς συναδέλφου της, νὰ ὑπανδρευθῇ δηλαδὴ τὸν ἐξ ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας τῆς Βλαχίας ἕλκοντα τὸ γένος ἀξιωματικὸν Καλλιμάχην, ὅστις τοσοῦτον ἐθέλχθη ἐκ τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ ἄσματος τῆς Καικιλίας, ὥστε δὲν ἐδίστασε νὰ παραιτηθῇ τοῦ στρατοῦ καὶ νὰ τὴν νυμφευθῇ. (2)

Ὁ οὕτω συγκροτηθεὶς θίασος τοῦ Μέλη, ἀφοῦ ἔδωσεν ὀλίγας τινὰς παραστάσεις, (3) λόγῳ διαφόρων ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀπαγωγῶν περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, ἠναγκάσθη νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια, ἀφοῦ ἐγκατέλειψεν εἰς Ἀθήνας τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ θήλεος προσωπικοῦ του καὶ τὸν ὑψίφωνον Σανσώναν, ὅστις ἔδρασε κατόπιν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἐπὶ ἄλλου πεδίου.

ΝΙΚΟΛ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

1. Διὰ τὸ περίεργον τοῦ πράγματος, σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἀπὸ σκηνῆς ἐμφάνισιν τοῦ ὁριστουργήματος τοῦ Ροσσίνη ἐν Ρώμῃ, μεταξὺ τῶν τόσων ἄλλων ἀτιχῶν ἐπεισοδίων, ἅτινα ἐπροκάλεσαν τὴν προσωρινὴν αὐτοῦ πτῶσιν, οὐκ ὀλίγον συνετέλεσε καὶ ἡ διὰ τῆς σκηνῆς διάβασις μιᾶς γαλῆς! (A. ROYER, HISTOIRE UNIVERSELLE DU THEATRE, τόμ. I. σελ 407).

1. Δι' αὐτῶν ἐπαίχθη τὴν 10 Αὐγούστου 1837 ὁλόκληρος ὁ BARBIERE DI SIVIGLIA μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας, κατὰ τοὺς τότε κριτικούς, «καίτοι εἰς ξύλινον θέατρον ἡ φωνὴ τῶν τραγῳδιστῶν ἐξητμίζετο ἀπὸ τὰς χασμάς»!

2. Ἐκ τοῦ γάμου τοῦ Καλλιμάχη καὶ τῆς Καικιλίας ἐγεννήθησαν δύο θυγατέρες, ἡ Ραλλοῦ καὶ ἡ Εὐγενία, περὶ τῆς ἀφθάστου ὡραιότητος τῶν ὁποίων ἔγραψε διὰ μακρῶν ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ ὁ κατὰ τὸ 1856 ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας Γάλλος λόγιος Γουσταῦος Σεμινάρ.

3. Παρ' ἀνιστορήτων καὶ ἐπιπολαίων ἐγράφη μεταγενεστέρως, ὅτι «ὅταν ἐξετρέλλαινε τὰς ἀρσενικὰς Ἀθήνας ἡ Ρόδη, αἱ οἰκογένειαι τὰς ὁποίας ἠμπόδιζεν ἡ σεμνοτυφία νὰ προσέλθωσιν εἰς τόπον ὅπου μία γυνή, καταλιποῦσα τὸν γυναικωνίτην, κατεδέχετο νὰ ψάλῃ ἐνώπιον ἀνδρῶν, συνηθροίζοντο εἰς τὸν κῆπον τοῦ Κλαυθμῶνος καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἤκουον ὅ,τι ἡ αὔρα ἠδύνατο νὰ φέρῃ μέχρις αὐτῶν. Μετάβασις κυρίας εἰς τόπον διασκεδάσεως θὰ ἦτο κάτι τι πολὺ σκανδαλῶδες, ἡ εἴδησις δὲ ὅτι κυρίαι τοῦ διπλωματικοῦ σώματος ἐξετέλεσαν μικρὰν γαλλικὴν κωμῳδίαν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἅρμανσπεργ, παρ' ὀλίγον νὰ προκαλέσῃ διαδήλωσιν ἀποδοκιμασίας εἰς τὰς Ἀθήνας». (!!!)

Σειρὰ ὁλόκληρος ἀνακριβειῶν! Αἱ Ἑλληνίδες, ὄχι μόνον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς συστάσεως τοῦ θεάτρου ἐν Ἀθήναις μετέβαινον ἐν αὐτῷ, πρᾶγμα ἄλλως τε τὸ ὁποῖον ἀναφέρει, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, καὶ ὁ ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ 1836 Γερμανὸς πρίγκηψ Πούκλερ Μουσκάου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐρασιτεχνικὰς θεατρικὰς παραστάσεις ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἐλάμβανον μέρος, ὡς κατωτέρω θὰ ἐξιστορήσωμεν.

ΞΕΧΑΣΜΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΡΚΑΤΗΣ

Ὁ ἀρχαῖος τῶν Μερκάτη οἶκος κατάγεται ἐκ Σὰν-Μινιάτου τῆς Φλωρεντίας καὶ ἕνας ὀνόματι Πέτρος, τοῦ Φραγκίσκου υἱός, μετηνάστευσεν εἰς Ζάκυνθον τῷ 1536, οὗτινος οἱ ἀπόγονοι ἔδρασαν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπετέλεσαν πολλὰς οἰκογενείας, αἵτινες ἐξελληνίσθησαν καὶ ἠσπάσθησαν καὶ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα, ἐκτὸς μιᾶς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ **Παῦλος,** τοῦ ὁποίου δημοσιεύομεν βιογραφικὸν σημείωμα.

Παρατηρητέον ὅτι ὁ οἶκος Μερκάτη ἀρκούντως διακριθεὶς ἐν Ζακύνθῳ, ἐνεγράφη τάχιστα εἰς τὴν **Χρυσῆν** τῆς **Ζακύνθου Βίβλον** καὶ ἀπέκτησε τὸν τίτλον τοῦ κόμητος διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας.

Ὁ **Παῦλος Μερκάτης** ἐγεννήθη τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1771 καὶ ἀπέθανε τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1854. Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Παταβίου ἐγένετο διδάκτωρ τοῦ Δικαίου. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς νομικῆς ἐπιστήμης κατέγινεν εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ εἰς τὰ φυσικομαθηματικά, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὴν γεωλογίαν. Συγχρόνως μεγάλην εἶχεν ἔφεσιν εἰς τὰ θεολογικὰ καὶ μέχρι σχολαστικότητος ἦτο ἀφοσιωμένος εἰς τὰ δόγματα τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας.

Εἰς τὰ 1809 ὁ ἀγγλικὸς στρατὸς κατέλαβε τὴν νῆσον, ἣν κατεῖχον οἱ Γάλλοι δημοκράται. Ἡ Ἀγγλία ἠθέλησε νὰ ἐπαναφέρῃ τάξιν, καταδιώκουσα ἰδίως τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα. Πρὸς τοῦτο ἵδρυσε δικαστήριον καὶ μεταξὺ τῶν δικαστῶν διωρίσθη καὶ ὁ Παῦλος Μερκάτης. Ἡ δικαιοσύνη ἐξετέλει τὸ καθῆκόν της.

Αἴφνης ὁ φιλόνομος Μερκάτης ἐταράχθη, διότι ὡς ἱστορεῖ ὁ σοφὸς Ἑρμᾶννος Λούντζης, (1) ὁ Μερκάτης ἦτο τῆς ἀρχῆς τοῦ Βεκαρέα καὶ τοῦ Φιλαγκέρη καὶ ὀπαδὸς τῶν σχολῶν τῶν Φιλανθρώπων, καθ' οὓς οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου παρὰ μόνον ὁ Θεός. Ἀλλ' ἰδοὺ παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης κακοῦργος, ὅστις ἔπρεπε κατὰ τοὺς τότε κειμένους νόμους νὰ χάσῃ τὴν ζωήν του. Ὁ Μερκάτης ταραχθεὶς προσεπάθησε νὰ πείσῃ τοὺς συναδέλφους του, ἀλλὰ ματαίως. Αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι καὶ ἡ νομικὴ δεινότης αὐτοῦ δὲν ἴσχυσαν καὶ ὁ κακοῦργος καταδικάζεται, ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶχε θέσει τὴν ὑπογραφήν του.

Τὴν φιλάνθρωπον ταύτην πρᾶξιν τοῦ Μερκάτη τὴν ἐπέκρινεν ὁ Γεώργιος Ρώμας, ἔχων τὴν ἰδέαν ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι πιστὸς εἰς τὸν ὅρκον, ὃν ἔδωκεν ὡς δικαστής. (2) Ἡ φιλανθρωπία εἶναι ὄντως χριστιανικὴ ἀρετή. Ἀλλὰ συγχρόνως πρέπει οἱ ἐπικρατοῦντες νό-

(1) Elogio del Cavaliere Paolo conte Mercati, Zante 1854, σελ. 12—13.

(2) In morte del conte Paolo Mercati κτλ., Zante 1854, σελ. 6—9.

μοι νὰ εἶναι σεβαστοί, ὅσον καὶ ἂν εἶναι σκληροί. Dura lex, sed lex. Ἀφοῦ ἦτο ὁ Μερκάτης ὀπαδὸς τῶν δύο μεγάλων Ἰταλῶν φιλανθρώπων, ἀξιοπρεπέστερον θὰ ἦτο ἐὰν ἔδιδε τὴν παραίτησίν του, τὴν παραμονὴν τῆς δίκης τοῦ λῃστοῦ.

Δυστυχῶς εἶχεν ἐκλέξει ἐπιστήμην, ἡ ὁποία δὲν ἦτο διὰ τὰ αἰσθήματα καὶ συναισθήματα αὐτοῦ. Διότι δὲν ἠδύνατο νὰ συνηγορῇ ὑπερασπιζόμενος κακοποιούς, οὐδὲ εἶχε τὸ ψυχικὸν σθένος νὰ καταδικάζῃ ἀνθρώπους, οἵτινες θὰ ἔπασχον ἐξ αἰτίας του. Ἕνεκα τούτου ἐγκατέλειψε τὰ δικαστήρια.

Ἐπὶ τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη ὁ Μερκάτης ἦτο ταμίας Ζακύνθου καὶ εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἔδειξε τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ. Ὅτε οἱ πτωχοὶ ὑπάλληλοι εἶχον ἀνάγκην χρημάτων, ἐκ τῶν ἰδίων τοὺς ἐδάνειζε, καὶ ἐκ τῆς μισθοδοσίας των, κατὰ μῆνα, ἐκράτει μικρὸν πόσον. Ἐπί τινα χρόνον ὑπῆρξε καὶ καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν.

ooo

Ὁ γνωστὸς διαπρεπὴς Γάλλος ἱστορικὸς Buchon, ὅστις ἐδημοσίευσε τόσας σπουδαίας περὶ Ἑλλάδος μελέτας, ἐδημοσίευσε καὶ τὸ «Ἡμερολόγιον» αὐτοῦ ἐν ᾧ δίδει λαμπρὰν εἰκόνα τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἣν ἐπεσκέφθη τῷ 1841. Τὸ «Ἡμερολόγιον» τοῦτο ἐν Ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἀθῆναι» τοῦ διακεκριμένου φίλου μας κ. Γ. Πῶπ τοῦ ἔτους 1912.

Ὁ Buchon ἐλθὼν εἰς Ζάκυνθον γράφει περὶ Μερκάτη τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα: «Τρίτη, 5 Αὐγούστου 1841. Ὁ κ. Δραγώνας ἦλθε νὰ μὲ πάρῃ καὶ μετέβημεν μαζὶ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ κόμητος Παύλου Μερκάτη, ὅστις κατοικεῖ ὡραιοτάτην οἰκίαν μετὰ διαμερισμάτων κατὰ τὸ ἐνετικὸν σύστημα. Ὁ σεισμὸς ἐπροξένησε καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην μεγάλας ζημίας, (1), τὰς ὁποίας τώρα ἐπανορθοῦν. Ὁ κόμης Μερκάτης ἔχει κομψοὺς τρόπους, ἐνδύεται ἁπλῶς καὶ μετ' ἐπιμελείας. Εἶναι ἐκτάκτως εὐσεβὴς καὶ δραστήριος. Ὅλας τὰς ἡμέρας μεταλαμβάνει, πηγαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρωΐαν καὶ ἑσπέραν. Ὁ καπουτζῖνος τῆς Ζακύνθου μοῦ ἔλεγεν ὁ ἴδιος ὅτι ὁ κόμης Μερκάτης ὠθεῖ πέραν τοῦ δέοντος τὸν θρησκευτικόν του ζῆλον. Δὲν ὑπάρχουν ἐνταῦθα εἰμὴ τριάκοντα περίπου καθολικαὶ οἰκογένειαι, ἀλλ' εἶναι πᾶσαι μεταξὺ τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας. Ὁ κόμης Μερκάτης εἶδε μετὰ πόνου τὴν εἰσβολὴν τῶν γαλλικῶν δημοκρατικῶν ἰδεῶν καὶ θεωρεῖ πάντα φιλελεύθερον ὡς μασσόνον καὶ πάντα μασσόνον ὡς κατάμεμπτον. Ἐδέχθη διὰ τοῦτο μετὰ χαρᾶς τοὺς Ἄγγλους καὶ κατέστησε γνωστὰς τὰς ἰδέας του εἰς ἔργον δημοσιευθὲν ἰταλιστὶ ἐν Μεσήνῃ ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ἱστορικὴ στατιστικὴ τῆς πόλεως καὶ νήσου Ζακύνθου**» 1811... Εἶμαι γοητευμένος ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν διὰ τὴν γνωριμίαν τοῦ κόμητος Μερκάτη, ἀρχαίου τύπου τῶν εὐγενῶν τῶν Ἑλληνικῶν νήσων ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας. Εἶναι ἄνθρωπος εὐγενοῦς καὶ ἁγνοῦ χαρακτῆρος, μεστὸς ἀγαθῶν αἰσθημάτων διὰ πάντας καὶ μὲ τὴν χεῖρα πάντοτε ἀνοικτὴν διὰ τὰ φιλάγαθα ἔργα. Ἀπέναντι τοιούτων ἀρετῶν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τοῦ συγχωρήσῃ μερικὰς θρησκευτικὰς ἀδυναμίας».

Τὸ «in divinis» ἐτήρει μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε προκειμένου νὰ ὁρκισθῇ ὡς μάρτυς εἰς τὸ δικαστήριον, ἐζήτησε τὴν Βουλγάταν, χωρὶς νὰ σκεφθῇ ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἐγράφη ἑλληνιστὶ καὶ ἡ Βουλγάτα εἶναι μετάφρασις. Περίεργον εἶναι πῶς ἄνθρωπος σοφὸς ὡς ὁ Μερκάτης νὰ ἀφήνῃ τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ ψύχωσιν κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας νὰ φθάνῃ μέχρι τοῦ σημείου τούτου.

Μαθὼν ὁ Πάπας τὴν μεγίστην ἀφοσίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ δυτικὸν δόγμα καὶ τὴν ρωμαϊκὴν ἐκκλησίαν, τοῦ ἀπένειμε τὸ παράσημον dello Sperone d'oro.

Ἀλλ' ἂν δὲν ἠγάπα τὴν ὀρθοδοξίαν, ἠγάπα τοὺς ὀρθοδόξους, ἀφοῦ μάλιστα εἰς τὸ ὀρθόδοξον δόγμα ἀνήκουν πολλοὶ συγγενεῖς του καὶ ὁ πιστότερος καὶ ἀγαπητότερος αὐτοῦ φίλος, ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς Σολωμός, μεθ' οὗ συνήθως περιεπάτει καὶ πολλὰς ὥρας διέμενον μελετῶντες εἰς τὸν ναΐσκον τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Λαγκάδας, μακρὰν τῆς πόλεως, ἀλλὰ εἰς ρομαντικὴν θέσιν καὶ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ ἐκείνῃ ὁ μέγας ποιητὴς ἔγραφε **σονέττα.**

Γνωστὸν εἶναι ὅτι πρὸς τὸν φίλον Μερκάτην ὁ Σολωμὸς ἀφιέρωνε τὴν σονέττα του.

Πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ Μερκάτης ἔτρεμεν ὅταν ἤκουε νὰ ὁρκίζωνται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἁγίου, διότι ἐφοβεῖτο μήπως ὁρκίζωνται ψευδῶς. Κυριολεκτικῶς τὰ μέγιστα ἐταράττετο ὅτε ἤκουε τὰ ἄνω ἱερὰ ὀνόματα νὰ τὰ βλασφημοῦν καὶ εἰς τοὺς βλασφήμους ἔκαμνε χρείας τυχούσης, σοβαρὰς παρατηρήσεις.

(Ἀκολουθεῖ).

ΣΠΥΡ. ΔΕΞΙΑΣΗΣ

(1) Τὸ 1840 κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ τρομερὸς σεισμὸς κατέστρεψε τὴν νῆσον.

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΥΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Ἡ ἱστορία εἶναι ἡ Δικαιοσύνη ἡ κρίνουσα τὸ Παρελθόν. Ἡ δὲ Δικαιοσύνη ἀπροσωπόληπτος καὶ ἀπροκατάληπτος δέον νὰ στηρίζεται ἐπὶ μόνης τῆς Ἀληθείας. Ἀλλὰ δὲν σκοπεῖ τοῦτο μόνον ἡ Ἱστορία. Κρίνουσα τὸ παρελθόν, πρόσωπα καὶ γεγονότα, ἔχει καὶ ἄλλην ὑψηλὴν ἀποστολήν. Πρόκειται δίδαγμα καὶ φρονηματισμὸς διὰ τὸ μέλλον. Διαστροφὴ ἄρα ἢ παραχάραξις τῆς Ἱστορίας ὄχι μόνον ἀντιτίθεται πρὸς τὴν Δικαιοσύνην, ἀλλ' ἀποβαίνει καὶ ἠθικὸν ἀδίκημα πρὸς τὰς μελλούσας γενεάς. Καὶ ὁ μελετητὴς τοιαύτης ἐκτροπῆς τῆς Ἱστορίας, ἐκτὸς τῆς βαθείας θλίψεως διὰ τοῦτο, αἰσθάνεται ἐνστίκτως τὴν ἀνάγκην καὶ τὸ καθῆκον νὰ διαμαρτυρηθῇ, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἀληθείας, τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Δικαίου. Ἐνίοτε μάλιστα δονεῖται ἐξ ἀγανακτήσεως ὅταν ἡ ἱστορικὴ ὑπό τινος ἀδικία ἀφορᾷ εἰς ἰδανικὰ—πρόσωπα καὶ ἀγῶνας ἑνὸς Λαοῦ.

Τοιαῦται σκέψεις καὶ ἐντυπώσεις μου προέκυψαν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐσχάτως δημοσιευθείσης «**Νεοελληνικῆς Πολιτικῆς Ἱστορίας**» — ἔργου τοῦ κ. Ι. Κορδάτου.

Μετὰ τὴν «**Κοινωνικὴν σημασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως**» τοῦ ἰδίου συγγραφέως, ἔργου πρὸ διετίας ἐκδοθέντος, ἀποκαλύπτεται οὗτος, εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν βιβλίον του, ἐν ὅλῃ τῇ ὁρμῇ του ἀκάθεκτος ἀλλὰ καὶ ἐκτρεπόμενος κοινωνιστής, πρὸ τοῦ ὁποίου δὲν εὑρίσκει χάριν οὐδὲν ἰδανικὸν ἑνὸς Λαοῦ, οὐδὲν ἀπόσταγμα ἱστορικῆς ἀληθείας, οὐδεμία εὐλάβεια—πρὸς ἐθνικοὺς ἥρωας καὶ μάρτυρας καὶ τὰς ὑπηρεσίας των. Ὅλα κάτω καὶ αὐτὴ ἴσως κατ' ὀλίγον ἡ ἰδέα τῆς πατρίδος ἕως ὅτου καταντήσωμεν εἰς τὴν δάδα ἢ τὸ χάος τῆς ἀναρχίας.

Ἐκεῖ ὅπου λάμπει, θερμαίνει καὶ ζωογονεῖ ὁ ἥλιος, οὐδὲ τὸ φῶς βλέπουσί τινες, οὐδὲ τὴν θερμότητα αἰσθάνονται, οὐδὲ τὴν ζωοφόρον αὐτοῦ δύναμιν. Ἀναζητοῦσι μόνον μὲ τὸ τηλεσκόπιον ν' ἀνεύρωσιν ἢ δημιουργήσωσι κηλίδας εἰς τὸν Ἥλιον. Τοιοῦτος ὁ Συγγραφεὺς τοῦ ἔργου. Ἐξ ἐμμόνου συστήματος, **ἐξ ἱστορικοῦ τάχα ρεαλισμοῦ,** οὐχὶ ἐξ ἱστορικῆς περιωπῆς.

***

Διὰ τὸν κ. Ι. Κορδάτον ὁ ἐθνομάρτυς «**Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' ἐχθρὸς τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 21**». — «**Ὅτι ὑψωσε τὴν Σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν τῇ Ἁγίᾳ Λαύρᾳ ὁ Δεσπότης Παλαιῶν Πατρῶν εἶναι παραμύθια**».—«**Ὁ αὐτὸς Δεσπότης Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἔδειξε στὴν Ἐπανάσταση σιχρὴ διαγωγὴ καὶ γυναικᾶς ξακουστὸς ἤτανε καὶ ἔγινε τὸ ρεζίλι τῶν ἐπαναστατῶν**». — «**Οἱ Κουρτῶται ἐναντίοι εἰς τὸ κίνημα τῆς Ἐπαναστάσεως**». — «**Ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ἡ Μπουμπουλίνα πλιατσικολόγοι, ποὺ ὄχι μόνον ἔκλεψαν ἀπὸ τὶς Τουρκάλαις τὰ πολύτιμά τους χρυσαφικά, ἀλλὰ διέταξαν τὴ σφαγὴ (Τριπολιτσᾶς) διὰ νὰ πλιατσικολογήσουν ἐλεύθερα καὶ μὲ τὴν ἡσυχία τους**». — «**Οἱ Κοτσαμπάσηδες, ἄπληστοι καὶ ἀχόρταγοι, τέτοιος καὶ ὁ Κολοκοτρώνης. Κανένα μεγάλο ἐθνικὸ δὲν τὸν συνέπαιρνεν εἰς τοὺς ἀγῶνάς του**». — «**Ὅπως οἱ Κοτσαμπάσηδες καὶ οἱ Παπάδες δὲν ἔδειξαν καμμία φιλοπατρία**». — «**Οἱ ἁρματωλοί, ἂν καὶ Τουρκολάτραι, σφάζανε τὰ τούρκικα γυναικόπαιδα, ὄχι ἀπὸ φυλετικὸ πάθος, ἀλλὰ γιὰ νὰ πάρουν τὶς τούρκικαις περιουσίαις**».

Διὰ τὸν Καραϊσκάκην ὅμοια καὶ χείρονα καὶ τέλος διὰ τὸν Καποδίστριαν «**Μικρόψυχος, ἀπολυταρχικός, στενοκέφαλος, ἀμαθής, συμφεροντολόγος, ὑστερόβουλος, τύραννος, ὄργανον τῆς κεφαλαιοκρατίας, ὄργανον τοῦ Τσαρισμοῦ, ἀνίκανος δι' ἀνωτέραν γεωργικὴν πολιτικήν, σπάταλος καὶ γενικῶς δημιουργὸς πάσης ἀθλιότητος διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν**».

Ὡς Ἕλλην καὶ ὡς ἄνθρωπος, μελετητὴς τῆς Ἱστορίας, ἠσθάνθην ἐξεγειρόμενον ἐν ἐμοί, μαζῇ μὲ τόσα ἄλλα συναισθήματα, τὸ καθῆκον νὰ διαμαρτυρηθῶ, κυρίως δὲ διὰ τὴν ἀνίερον διαστροφὴν τοῦ χαρακτῆρος, τῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ ὑψηλοῦ πατριωτισμοῦ, τοῦ ὑπεροχωτέρου καὶ ἀγνωτέρου τῶν Ἑλλήνων, τοῦ πρώτου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννου Καποδίστρια.

***

Τὸν κ. Κορδάτον δὲν ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίζω προσωπικῶς, μοῦ εἶναι δὲ κατὰ σύμπτωσιν καὶ τελείως ἄγνωστος ἐξ ὄψεως. Ἐν τούτοις μᾶς συνδέει ἐπικοινωνία τις ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου του ἔργου, τὸ ὁποῖον, μολονότι εἴς τινα σημεῖα προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου, δὲν παύει ἀπὸ τοῦ γεννᾷ διαρκεῖς ἀπορίας ἐπὶ τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τῶν συμπερασμάτων τοῦ συγγραφέως. Τὰς ἀπορίας μου ἄλλως τε ταύτας καὶ τὰς ἐπιφυλάξεις μου ἐπὶ τῶν ἰδεῶν του τὰς διετύπωσα τότε εἰς ἰδιαιτέραν ἐπιστολήν μου, ἐφ' ἧς ὁ κ. Κορδᾶτος εἶχε τὴν

εὐγένειαν λίαν φιλοφρόνως νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ, μὴ ἀπαξιῶν νὰ δεχθῇ τὴν ὀρθότητα καὶ βασιμότητα αὐτῶν.

***

Ὁ κ. Κορδᾶτος ἐμποτισμένος ἀπὸ τὰς ἰδέας τῶν νόμων τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως, ἀνερευνῶν τὰς ἱστορικὰς μορφὰς τῆς κοινωνίας, καταγινόμενος εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν βάσεων τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, ἀναγνωρίζων τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς οἰκονομικῆς δράσεως καὶ τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου, ἀποδεχόμενος τὴν θεωρίαν τῆς ἀντιθέσεως καὶ συγκρούσεως τῶν τάξεων, ἐξ ὧν ἀπορρέει ἡ ἱστορικὴ μορφὴ τῆς κοινωνίας, πάσης ἱστορικῆς περιόδου καὶ ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΩΝ τὴν ἐπικράτησιν ἐλευθέρου καὶ ἀληθοῦς ἀνθρωπίνου βίου, εὗρε τὴν συνισταμένην τῶν ὑψηλοτέρων αἰσθημάτων εἰς τὸν **«ἱστορικὸν ὑλισμόν»**. Ἀνεγείρων λοιπὸν τὴν Σημαίαν τῆς **ἱστορικοϋλιστικῆς θεωρίας** φρονεῖ ὅτι ἀποκαλύπτει καὶ καυτηριάζει ὅλας τὰς ψυχολογικὰς καὶ κοινωνικὰς νόσους τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, λησμονῶν ὅτι αἱ ΥΒΡΕΙΣ δὲν εἶναι οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε ἱστορικὴ ἀλήθεια...

Ἤδη παρατρέχοντες τὸν ὄγκον ἑκατοντάδων σελίδων τῆς Ἱστορίας τοῦ κ. Κορδάτου, ἐπαφίνοντες τὴν κρίσιν αὐτῶν εἰς ἄλλους ἁρμοδιωτέρους, σταματῶμεν εἰς τὴν **«Καποδιστριακὴν περίοδον»**, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Κορδᾶτος περιγράφει, κρατῶν καὶ ἀνεγείρων, οὐχὶ τὴν Σημαίαν τοῦ **Ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ**, ἀλλὰ τὸ φάσγανον τῆς ἀσεβείας πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δηλητήριον τοῦ μίσους πρὸς τὴν ἰδεώδη καὶ εὐγενῆ μορφὴν τοῦ Κερκυραίου εὐπατρίδου.

Ὁ Καποδίστριας ὑπῆρξε μία μοναδικὴ διεθνὴς πολιτικὴ φυσιογνωμία τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ σκέψις του ἐπέδρα ἐφ' ὅλης τῆς Εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ διὰ νὰ μὴ ἐνδιατρίψωμεν εἰς λεπτομερείας, ἀπαιτούσας χρόνον καὶ χῶρον, θὰ περιορισθῶμεν νὰ τονίσωμεν τὰς πρὸς τὴν Ἑλβετίαν καὶ Γαλλίαν ὑψηλὰς ὑπηρεσίας **ἑνὸς Ἕλληνος**, πρὸς τὸν ὁποῖον, τὰ δύο ταῦτα ἔθνη, περιφανῶς ἀπέδειξαν τὴν εὐγνωμοσύνην των.

Αὐτὸν τὸν ἐπιφανέστατον Ἕλληνα, τοῦ ὁποίου ὁ διπλωματικὸς βίος ἀπομένει μνημειῶδες ἱστορικὸν ὑπόδειγμα, αὐτὸν τοῦ ὁποίου ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ ἀνέκαθεν ἀντανακλᾶται ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος, ὁ κ. Κορδᾶτος, εὐδοκεῖ, ἀπὸ ἐξαιρετικὴν συγκατάβασιν, νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ἔχοντα **«μερικὲς ἐπιτυχίες σὲ Εὐρωπϊκὲς διασκέψεις»**, ἐν ᾧ ὡς Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν καταβιβάζει εἰς τὸ ἐπίπεδον μιᾶς κλασσικῆς ἀνικανότητος ποῦ διέψευσε **«τὶς κρυφὲς ἐλπίδες καὶ τὰ γλυκὰ ὄνειρα τῶν σκλαβωμένων Ρωμηῶν»** καὶ τὸν ἀναβιβάζει εἰς τὸ βάθρον ἑνὸς τυράννου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον **«οἱ ἐπαναστατημένοι Ρωμηοὶ ποῦ τὸν γεφτήκανε ἀπὸ κοντὰ μαρτυρήσανε»**.

Ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψει μας ὅτι κρίνεται μὲ τόσην ἐπιπολαιότητα ἡ διπλωματικὴ ζωὴ τοῦ Κερκυραίου Εὐπατρίδου, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ φανταστῶμεν μὲ ποίαν εὐκολίαν, μὲ ποῖον θάρρος, μὲ ποίαν παιδικὴν ἀφέλειαν, μὲ ποίαν ἀσέβειαν πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ μὲ ποίαν ἀβυσσαλέαν μεροληψίαν ἐλέγχεται ὁ πολιτικὸς καὶ διοικητικὸς βίος τοῦ μετέπειτα Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

***

Ὁ κ. Κορδᾶτος εἶχε τὴν ἀξίωσιν ἀπὸ τὸν Καποδίστριαν, κατέχοντα ὑψηλὸν ὑπούργημα καὶ ἐμπιστευτικὴν θέσιν πλησίον τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας, νὰ δέχεται τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας ὡς ἴσος πρὸς ἴσους, νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ εἰς τὰ σχέδιά των, νὰ ἐξάπτῃ τὴν φαντασίαν των μὲ ὑποσχέσεις καὶ νὰ παρίσταται ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ τὰ πάντα διὰ νὰ εὐοδωθοῦν τὰ εὐγενικὰ ὀνειροπολήματά των.

Ὁ κ. Κορδᾶτος δὲν λαμβάνει τὸν κόπον νὰ ἐξετάσῃ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ βαρύνῃ ἐπὶ τῆς σκέψεως καὶ ἐπὶ τῆς λογικῆς ἑνὸς Ἕλληνος κατέχοντος τόσον ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν διεθνῆ διπλωματικὴν συνείδησιν. Δὲν ἐξετάζει τὴν ψυχολογίαν καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, τὰς ἀντιλήψεις των, τὰς πολιτικὰς συνθήκας τῆς ἐποχῆς, τὸν φανατικὸν σεβασμὸν τῶν Αὐλῶν καὶ τῶν Κυβερνήσεών των πρὸς ἕνα ἀδιατάρακτον καθεστώς, ἀπηλλαγμένον στάσεων καὶ ἐπαναστάσεων τῶν Λαῶν. Ὁ κ. Κορδᾶτος ἀντιπαρέρχεται μὲ μίαν τολμηρὰν περιφρόνησιν τὰ ἱστορικὰ αὐτὰ σημεῖα διὰ νὰ βγάλῃ ἕνα συμπέρασμα γρονθοκοπούμενον καὶ πρὸς τὰ πράγματα καὶ πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς μίαν ἀποστροφὴν τὴν ὁποίαν εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθῇ ἀδιαμαρτυρήτως καὶ ὁ πλέον ἀνιστόρητος τῶν συμπατριωτῶν μας, ἀναγινώσκων εἰς τὴν **«Νεοελληνικὴν πολιτικὴν Ἱστορίαν»** του **«ὅτι ὁ Κυβερνήτης ποῦ ψηφίστηκε στὴν Ἐθνοσυνέλευση τῆς Τροιζήνας, εἴτανε ὄχι μοναχὰ ξένος στὴν ἐπανάσταση, ἀλλὰ καὶ ἐχθρός της ἄσπονδος»**.

Ἐχθρὸς ἄσπονδος τῆς Ἐπαναστάσεως ὁ Κυβερνήτης!! Γράφοντες τὴν φράσιν ταύτην δὲν αἰσθανόμεθα πλέον τὴν δύναμιν ν' ἀγανακτήσωμεν. Τοὐναντίον αἰσθανόμεθα ὅλην τὴν διάθεσιν νὰ γελάσωμεν, ὅπως ὅταν, εἰς μίαν σοβαρὰν συζήτησιν καὶ ἀπὸ σοβαροφανῆ πρόσωπα, ἀκούῃ τις ἀναπηδῶσαν μίαν κλασσικὴν ἀνοησίαν!!

Ὁ Καποδίστριας ἐχθρὸς **«ἄσπονδος»** τῆς Ἐπαναστάσεως!!

Ὁ Καποδίστριας, ὁ ὁποῖος δὲν ἐλησμόνει τὰς περιπετείας καὶ τὰ μαρτύρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ἀπὸ ἄκαιρα, ἀμελέτητα, ἀπαράσκευα καὶ ἀπερίσκεπτα κινήματα, ὁ ὁποῖος δὲν ἐλησμόνει τὰς συμφορὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τὰ μαρτύριά του ἀπὸ τὴν ἀποτυχοῦσαν ἐπαναστατικὴν ἀπόπειραν τοῦ Ὀρλώφ, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζεν ἄριστα ποῖον ὄγκον στρατιωτικῶν δυνάμεων ἠδύνατο ἡ Τουρκία νὰ ρίψῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ πόσα πολεμικὰ στίφη νὰ ἐξαπολύσῃ ἐναντίον ἑνὸς Λαοῦ στερουμένου χρημάτων, πολεμοφοδίων καὶ στρατιωτικῆς ὀργανώσεως!! Καὶ ὁ ὁποῖος ἐγνώριζεν ἐπὶ πλέον τὰς ἐχθρικωτάτας διαθέσεις τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης!

Ὁ κ. Κορδᾶτος ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Καποδίστριας, **«ἀπὸ φόβο μὴ τυχὸν χάσῃ τὴ θέσι του»** ἐτήρει τὴν αὐστηρὰν αὐτὴν γλῶσσαν, τὴν αὐστηρὰν αὐτὴν στάσιν ἀπέναντι τῶν διαβημάτων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. Διότι ὁ κ. Κορδᾶτος σταματᾷ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, διότι ὁ συγγραφεὺς ἀναζητεῖ τὰ ἐπιχειρήματά του ἀπὸ πηγὰς ἐξ ὧν ἀναβλύζει δηλητήριον διὰ τὸ ἔργον τοῦ Καποδίστρια, διότι ὁ ἀπηνὴς διώκτης καὶ τῆς σκιᾶς ἀκόμη τοῦ Κυβερνήτου δὲν ἀναμοχλεύει ὁλόκληρον τὸ ἱστορικὸν καὶ ψυχολογικὸν παρελθόν, ἀλλ' ἀνακόπτει τὸ βῆμα ἐκεῖ ὅπου θὰ ἱκανοποιηθῇ τὸ ἱστορικόν του συμφέρον καὶ θὰ εὑρεθῇ τρόπος νὰ καταπέσῃ ἡ ἀκτινοβολοῦσα φιλοπατρίαν εὐγενὴς μορφὴ τοῦ Κυβερνήτου.

Ὁ Καποδίστριας δὲν ἦτο ἐνάντιος τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁ Καποδίστριας ἦτο ἀντίθετος πρὸς ἀπερισκεψίας ἐγκιμονούσας κινδύνους. Ὁ Καποδίστριας εἶχε πίστιν εἰς τὰ πεπρωμένα τῆς φυλῆς μας, ἀλλ' ἐπόθει νὰ στηρίζῃ πᾶσαν αὐτοῦ ἐνέργειαν ἐπὶ στερεῶν βάσεων. Δὲν τοῦ ἐπετρέπετο νὰ εὑρίσκεται εἰς συνάφειαν καὶ συνεννόησιν μὲ πρόσωπα μὴ τυγχάνοντα τῆς ἐκτιμήσεώς του ἢ τῆς ἐπιδοκιμασίας του. Διὰ τοῦτο ἐφέρετο μὲν μετ' ἐπιφυλάξεως, ἴσως καὶ σκαιῶς πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, δὲν ἐδίσταζεν ὅμως νὰ συνεννοῆται μὲ πρόσωπα ἀνεπίσημα, ἀλλ' ἀπολαμβάνοντα τῆς ἐμπιστοσύνης του καὶ τῆς ἐκτιμήσεώς του. Οὕτω τὸν παρακολουθοῦμεν, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ κινήματος τῆς Βλαχίας, **καλοῦντα εἰς Πετρούπολιν** τὸν Γεώργιον Σταύρου ἵνα προέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς σύσκεψιν καὶ συνεννόησιν **δι' ἐθνικὰς ὑποθέσεις**, ἐν γνώσει ἄλλως ὅτι ὁ Γεώργιος Σταύρου ἀνῆκεν εἴς τε τὴν Φιλόμουσον καὶ Φιλικὴν Ἑταιρείαν καὶ μὲ τὴν ἐντολὴν ἵνα κατερχόμενος εἰς Πίσαν, ἔνθα διέτριβον τότε ὁ Μητροπολίτης Οὐγγραβλαχίας Ἰγνάτιος, φίλτατος εἰς τὸν Καποδίστριαν, ὁ πρώην Ἡγεμὼν Καρατζᾶς, ὁ Ἀλ. Μαυροκορδάτος, διάφοροι ἄλλοι Ἕλληνες ἔμποροι, λόγιοι καὶ κληρικοί, μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὰς ἰδέας του, τὰς συστάσεις του, τὰς γνώμας του.

Ἀλλ' αὐτὸς ὁ **«ἄσπονδος ἐχθρός»**, κατὰ Κορδᾶτον, τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅταν κατὰ τὸ 1823, ἡ μὲν Ἐπανάστασις ἠνδροῦτο, αἱ δὲ θυσίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὑπερέβαινον τὰ ὅρια τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων καὶ αὐτὸς ὡς Ὑπουργὸς θὰ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἐκτελῇ καθήκοντα ἀντιτιθέμενα πρὸς τὴν ἰδιότητά του ὡς Ἕλληνος, δὲν ἐδίστασε νὰ ὑποβάλῃ παραίτησιν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, μετὰ πολλῆς του λύπης ἀποστερηθέντα τῶν ὑπηρεσιῶν ἑνὸς πολιτικοῦ πανευρωπαϊκοῦ κύρους.

Ὁ κ. Κορδᾶτος εἰς τὸ γεγονὸς αὐτὸ δὲν ἀποδίδει καμμίαν σημασίαν. Τέρπεται ὅμως ἀναμασσῶν καὶ ἐπαναλαμβάνων ἐχθρικὰς διαδόσεις, αἵτινες κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤθελον τὸν Κυβερνήτην ὄργανον τῆς ἀπολιταρχικῆς Ρωσίας.

***

Ὅταν ὁ Καποδίστριας ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῇ, ἐζήτησεν ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα. Φίλος τοῦ Κυβερνήτου ἐκ τῶν στενοτέρων ἤκουσεν ἐκ στόματος τοῦ ἰδίου τὴν περιγραφὴν τῆς συναντήσεως καὶ ἀξίζει τὸν κόπον νὰ μεταφέρωμεν μέρος ἐξ αὐτῆς πρὸς διαφωτισμὸν τῶν ἀναγνωστῶν μας.

«Ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν ἤκουεν, ἀνακλινόμενος εἰς τὰ νῶτα μιᾶς καθέδρας, λαλοῦντα ὁλόκληρον ὥραν χωρὶς νὰ τὸν διακόψῃ. Ὁ κόμης ἀφοῦ ἀνέπτυξε μετὰ παρρησίας τὰς σκέψεις του, ἐζήτησεν ἐπὶ τέλους τὴν παραίτησίν του. Τότε ὁ Αὐτοκράτωρ ἐγερθεὶς εἶπεν:

«— Ἂν ἤμουν εἰς τὴν θέσιν του, ἴσως ἤθελα πράξει ὡς πράττεις· ἀλλὰ καὶ σὺ ἂν ἦσο εἰς τὴν θέσιν μου ἤθελες ἀκολουθήσει τὸν δρόμον εἰς ὃν νεωστὶ ἐμβῆκα. Ἐν τοσούτῳ, σὲ παρακαλῶ, παρευρίσκου ἀκόμη εἰς τὸ Συμβούλιον καὶ τελείωσον ὅσας ἤρχισες ὑποθέσεις, καὶ δὲν θέλω σὲ ζητήσει οὐδὲν ἐναντίον τοῦ φρονήματός σου».

Ἀφοῦ ὁ Καποδίστριας ἔφερεν εἰς πέρας πάσας τὰς ὑποθέσεις, εἰς ἃς προηγουμένως εἶχε συμμετάσχει, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς νεωτέρας, παρεκάλεσεν ἐκ νέου τὸν Αὐτοκράτορα νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ ν' ἀπέλθῃ. Ὁ Ἀλέξανδρος συγκατετέθη καὶ ἀσπαζόμενος αὐτὸν κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ τοῦ εἶπεν:

— Ἀγαπητέ μου Κόμη, ἀναχωρεῖς φέρων ὅλην τὴν πρὸς ἐσὲ εὔνοιάν μου· ἐνθυμοῦ δὲ ὅτι δὲν σοῦ δίδω τὴν παραίτησίν Σου.

***

Ὁ Καποδίστριας, ὁ **«ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς Ἐπαναστάσεως»**, μετέβη καὶ ἐνεκατεστάθη εἰς Γενεύην, ἡ ὁποία τοῦ εἶχε κάμει τὴν τιμὴν νὰ τὸν ἀνακηρύξῃ πολίτην της, καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του ἀφιέρωσεν **ὁλόκληρον τὸν καιρόν του εἰς φροντίδας πρὸς εὐόδωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος.**

Μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου εἰς οὐδεμίαν πλέον πολιτικὴν ἢ διπλωματικὴν ἐπαφὴν εὑρίσκετο, περιοριζόμενος, ἐφ' ἔσον ἔζη οὗτος, νὰ τοῦ ἀποστέλλῃ εἰς Πετρούπολιν συγχαρητηρίους ἐπιστολὰς κατὰ τὰς διαφόρους ἑορτάς.

Βραδύτερον τῇ πρωτοβουλίᾳ ἀνδρῶν ὡς ὁ Καραϊ-

σκάκης καὶ ὁ Κολοκοτρώνης, ἡ ἐν Τροιζῆνι Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις ἀποφασίζει τὴν ἐκλογήν του ὡς Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

Πρὶν ὅμως πληροφορηθῇ τοῦτο ὁ ἡσυχαστὴς τῆς Γενεύης, εἶχε ζητήσει καὶ λάβει τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ εἰς Πετρούπολιν, ἐπιθυμῶν νὰ ἀσπασθῇ τὸν τάφον τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ νὰ ὑποβάλῃ τὰ σέβη του εἰς τὸν νέον Αὐτοκράτορα Νικόλαον.

Καθ' ὁδὸν μανθάνει τὴν ἐκλογήν του ἀνεπισήμως καὶ μὲ ἕνα αἴσθημα ὑψίστης φιλοπατρίας λαμβάνει τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀποδεχθῇ τὸ ἀξίωμα τοῦτο, τὸ συνυφασμένον μὲ τὸν πόνον, μὲ τὸ αἷμα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀπορρίπτων ἀσφαλῆ πρότασιν τῆς Ρωσίας ὅπως ἀναλάβῃ τὴν παλαιάν του θέσιν παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι.

Ἐκ Ρωσίας ἀπέρχεται τὸν Ἰούλιον τοῦ 1827 τιμώμενος παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου καὶ ἀρνούμενος εὐγενῶς ν' ἀποδεχθῇ σύνταξιν ἐξ 60 χιλιάδων φράγκων, ὀφειλομένην εἰς τὰς παλαιὰς ἐκδουλεύσεις του καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ὑπηρεσίας του.

Μετὰ περιπετείας πολυμήνους ἀνὰ τὰ Εὐρωπαϊκὰ κέντρα πρὸς ἑδραίωσιν τῶν φιλικῶν αἰσθημάτων τοῦ Φιλελληνικοῦ κόσμου καὶ καλλιέργειαν ἐδάφους πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγωνιζομένου καὶ πάσχοντος Λαοῦ καὶ μετὰ ἀναγκαστικὴν ἀναμονὴν εἰς διαφόρους λιμένας πρὸς ἐπιβίβασιν εἰς Ἑλλάδα, φθάνει τέλος καὶ ἀποβιβάζεται εἰς Ναύπλιον τὴν 8 Ἰανουαρίου 1828.

***

Πῶς εἰργάσθη κατὰ τὸ προπαρασκευαστικὸν αὐτὸ στάδιον γράφων εἰς τοὺς ἰσχυροὺς φίλους του, ἐπικαλούμενος τὸ ἐνδιαφέρον των, ἐπισύρων τὴν εὐσπλαγχνίαν των, μεριμνῶν περὶ πάντων καὶ ἀπὸ ἀπόψεως δημοσιονομικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς καὶ στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, μὲ ἕνα ἱερὸν αἴσθημα ὑπερτέρας φιλοπατρίας, εἶναι ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς. Ὅλα ταῦτα ὁ κ. Κορδᾶτος τὰ θεωρεῖ ἀνάξια προσοχῆς διὰ νὰ στηρίξῃ τὴν κατηγορίαν τῶν τριόδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅτι ὁ Καποδίστριας ἦτο **«ὄργανον τῆς ἀπολυταρχικῆς Ρωσίας»** καὶ διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τονίσῃ ὅτι **«ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ πάτησε τὸ πόδι του στὴν Ἑλλάδα ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ ἐδολοφονήθηκε, ἐργάσθηκε, ὅσο μπορεῖ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ ρωσικὰ σχέδια καὶ γιὰ νὰ χτυπήσῃ τὴς φιλελεύθερες ἰδέες».**

Εἰς αὐτὴν τὴν φράσιν κρύπτεται μία ἀνιστόρητος, μία ἀπαισία, μία ἀνήκουστος διαστροφὴ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου Ἕλληνος. Θὰ ἦτο μακρὰ ἡ ἀνασκευὴ τῆς κατηγορίας ταύτης, διότι θὰ ἀπῃτεῖτο λεπτομερὴς κοινωνική, πολιτειακὴ καὶ οἰκονομικὴ ἔρευνα τῶν ὅρων καὶ τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνησιν τῆς Χώρας ὁ Καποδίστριας.

Ἐν τούτοις θὰ θίξωμεν σημεῖά τινα ἀνατρέποντα ἄρδην τὰς αὐθαιρέτους ἀλλὰ καὶ κακοπίστους γνώμας τοῦ συγγραφέως.

Τὰ μέτρα τοῦ Καποδίστρια ὑπὲρ τῆς παγιώσεως τῆς τάξεως τὰ θεωρεῖ ὁ κ. Κορδᾶτος ἀπορρέοντα ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν καλῆς ἐκτιμήσεως τῶν γεγονότων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μὲ μίαν ἐκπλήττουσαν παιδικότητα γράφει : **«Μικρόμυαλος καὶ ἀπολυταρχικὸς δὲν κατάλαβε ποῦ εἶτανε ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ. Στὴν πάλη ἀνάμεσα κοτζαμπασιδισμοῦ καὶ ἀστισμοῦ ἔβλεπε μόνο «τὰ προσωπικὰ ἐλατήρια» καὶ πίστευε πῶς οἱ Ρωμηοὶ εἶτανε κακομαθημένοι καὶ γι' αὐτὸ χρειαζόντανε βούρδουλα».**

***

Ὁ κ. Κορδᾶτος ἔχει μίαν ψύχωσιν τὸν **«ἱστορικὸν ὑλισμὸν»** καὶ ἐπιδιώκει νὰ ὑπαγάγῃ τὰ πάντα ὑπὸ τοὺς νόμους του καὶ τὰς ἀξιώσεις του. Ὁ κ. Κορδᾶτος ἂν καὶ Ἕλλην δὲν ἀντελήφθη κάτι τι ποῦ ἐξελίσσεται, ποῦ ὑπάρχει καὶ ἐκδηλώνεται μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν ζῇ καὶ ὁ ἴδιος καὶ κινεῖται, μέσα εἰς τὸν κόσμον εἰς τὸν ὁποῖον ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη.

Φαντάζεται, ἔχει τὴν ψύχωσιν νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ παραδέχεται πᾶσαν πρᾶξιν καὶ ἐνέργειαν καὶ κοινωνικὴν ἢ πολιτειακὴν ἐκδήλωσιν ἀπορρέουσαν **«ἀπὸ τὴ σύγκρουσι τῶν ταξικῶν συμφερόντων». Ἡ πάλη τῶν τάξεων** ἔχει ριζωθῆ μέσα εἰς τὸ μυαλό του, εἰς τὴν συνείδησίν του, εἰς τὴν ὕπαρξίν του, γιατὶ χωρὶς αὐτὴν τὴν γνώμην ὡς βάσιν, ὁ **«ἱστορικὸς ὑλισμὸς»** δὲν ἔχει λόγον ὑπάρξεως. Ἐν ᾧ λοιπὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπικρατεῖ ἕνας ἀπέραντος ἀτομισμός, μία ἀπέραντος ἀνυπαρξία κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, ὁ συγγραφεὺς τῶν παραδόξων κοινωνιολογικῶν ἔργων, ἐννοεῖ νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν πίστιν του πρὸς ἀνύπαρκτα ψυχικὰ καὶ κοινωνικὰ φαινόμενα. Ὁ Καποδίστριας κατερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπεκόμιζε τὴν πεῖραν μιᾶς ἑξαετίας, καθ' ἣν ἀπομακρυνθεὶς τῆς Ρωσικῆς ὑπηρεσίας ἔζη ἰδιωτεύων ἐν Ἐλβετίᾳ καὶ ξένος πλέον πρὸς τὴν Ρωσικὴν διανοητικότητα καὶ τὰ Ρωσικὰ συμφέροντα. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο, ἀναστρεφόμενος, συζητῶν καὶ ἀλληλογραφῶν μὲ τὰς σημαντικωτέρας προσωπικότητας τῆς Εὐρώπης, εὑρισκόμενος εἰς συνάφειαν μὲ τοὺς ἐν Ἐλβετίᾳ πρωταγωνιστὰς τῆς φιλελληνικῆς κινήσεως, **διαθέτων τὸν χρόνον του εἰς φροντίδας πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἀγῶνος,** εὑρίσκετο ἐν πλήρει καὶ ἀπολύτῳ γνώσει τῶν λαμβανόντων χώραν εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα. Ἐγνώριζε τὰς δοκιμασίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν Ἑλλήνων παλληκαρίων, τὴν γενναιότητα τῶν ἀρχηγῶν των, τὰς θυ-

σίας τῶν ἀρχόντων του, ἀλλὰ συγχρόνως ἐγνώριζε καὶ τὰς ἀξιώσεις τῶν προϋχόντων, τῶν καπετανέων, τῶν Στρατηγῶν καὶ τῶν Ναυάρχων, ἐγνώριζε τὸν ἀπέραντον ἐγωϊσμόν των, τὰς συμφεροντολογικὰς βλέψεις των καὶ τὴν προσπάθειαν ὅπως ἕκαστος ἐξ αὐτῶν οἰκοδομήσῃ **ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του** στερεὰ θεμέλια ὑλικῶν καὶ ἄλλων προσωπικῶν ὠφελημάτων.

Οἱ Στρατηγοὶ ἐζήτουν χρήματα διὰ νὰ στρατευθοῦν καὶ αὐθαιρέτως κατελάμβανον τὰς δημοσίας προσόδους διὰ νὰ τροφοδοτοῦν ἄνδρας πάντοτε περισσοτέρους τῶν πραγματικῶς ὑπηρετούντων. Οἱ καπετανέοι καὶ πρόκριτοι τῶν Νήσων ἐζήτουν ἑκατομμύρια δι' ἀποζημιώσεις των. Οἱ Μαυρομιχαλέοι ἤθελον τσιφλίκι των ὁλόκληρον τὴν Εὔβοιαν διὰ τὰς προσωπικάς των ἀνάγκας. Ἄλλοι **ἐκλεκτοὶ τοῦ Ἀγῶνος ἄνδρες** ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἀπόκτησιν δι' ὅλων τῶν μέσων **τεραστίων ἐκτάσεων γαιῶν.** ἐν ᾧ κατὰ μίαν μνημειώδη, ὡς λέγει ὁ Παπαρρηγόπουλος, ἔκθεσιν, πενταμελοῦς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκ μελῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἀποδεικνύεται σειρὰ θλιβερῶν καταχρήσεων ἐκ μέρους ἰσχυρῶν καὶ ἐπισήμων τοῦ Ἀγῶνος προσώπων, ἅτινα ἀφοῦ κατέφαγον γεννήματα, πολεμεφόδια, ξυλικὴν κτλ. ἐπέπεσαν καὶ ἐπὶ τῶν συνεισφορῶν **«αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν πρὸς τὸ Ἔθνος ἀπὸ τοὺς Φιλέλληνας καὶ Ἕλληνας, ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ αἱ ὁποῖαι ἠμποροῦν ν' ἀναβαίνουν εἰς Μιλλιούνια Γροσίων, καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν εὑρίσκονται περασμέναι εἰς τὰ κατάστιχα εἰμὴ μόνον μερικαὶ ἑκατοντάδες Γροσίων».**

***

Ὅταν λοιπὸν ὁ Καποδίστριας ἔφθασεν εἰς Ἑλλάδα, εὗρεν αὐτὴν εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν. Τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλάδος κατεῖχεν ὁ Τοῦρκος, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ ἐλυμαίνετο ἡ ἀναρχία καὶ ὁ ἐμφύλιος σπαραγμός. Αὐτὰ ὅλα εἶναι τόσον γνωστά, ὥστε δὲν τὰ ἀποκρύπτει οὐδ' αὐτὸς ὁ κ. Κορδᾶτος. Ἡ μεγάλη ὅμως κοινωνικὴ καὶ ἐθνικὴ πληγὴ δὲν ἦτο οὔτε ὁ Τοῦρκος, οὔτε ἡ ἀναρχία. Ἦτο τὸ ἀτομικὸν συμφέρον. Ἦτον ἡ ἐπικράτησις τῆς στενῆς ἐγωϊστικῆς ἀντιλήψεως, ἥτις οὐχὶ ἅπαξ ἢ δίς, ἀλλὰ πολλάκις ἔφερεν εἰς κίνδυνον καὶ αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τῆς πατρίδος.

Ὁ Καποδίστριας εὑρισκόμενος ἐν μέσῳ τοιούτων ἠθικῶν ἐρειπίων εἶχε πρὸ αὐτοῦ πρὸς ἐκλογὴν δύο δρόμους. Ἢ ν' ἀφομοιωθῇ ψυχικῶς πρὸς τὴν κατάστασιν προσοικειούμενος τοὺς ἰσχυροὺς καὶ θεραπεύων τὰς ἀξιώσεις των εἰς βάρος τοῦ ὑποστάντος τὰ πάνδεινα Λαοῦ, ἢ αἰρόμενος εἰς τὸ ὕψος μεγάλου Κυβερνήτου καὶ εἰς τὸ ὕψος τοῦ μεγαλουργοῦ καὶ εὐγενοῦς πολιτικοῦ του παρελθόντος, νὰ ζητήσῃ ν' ἀντιμετωπίσῃ ἀνδρικῶς τὴν αὐθαιρεσίαν, τὴν ἀπληστίαν, τὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ τὴν στενὴν ἀτομικὴν ἀντίληψιν τῶν πλείστων Ἀρχηγῶν, τῶν Ὑπαρχηγῶν, τῶν Ἀνθυπαρχηγῶν—πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν—τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Ὁ Καποδίστριας ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον, διότι αὐτὸ ἦτο τὸ καθῆκόν του καὶ τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Καποδίστριας ἠθέλησε νὰ δημιουργήσῃ Κράτος καὶ οὐχὶ ἄθροισμα Λαοῦ ἀνερματίστου.

Ὁ κοτζαμπασισμός, ἡ αὐταρχικότης, τὸ ἐγώ, ἡ ἀπολυταρχικότης, ἠδύναντο ἴσως νὰ εὑρίσκωσιν ἔδαφος ἐπιτυχίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πολεμικῆς ἀνωμαλίας καὶ ἀοριστίας, ἀλλ' ἤδη ὁπότε αἱ πολεμικαὶ συνθῆκαι μετεβλήθησαν, ἤδη ὁπότε διὰ τῆς Ναυμαχίας τοῦ Ναυαρίνου ἡ Εὐρωπαϊκὴ πολιτικὴ ἐστρέφετο εὐμενεστέρα πρὸς τὴν κρατικὴν ἐμφάνισιν τῆς Ἑλλάδος, ἤδη ὁπότε ἡ Φιλελληνικὴ συνείδησις ἀπέβαινεν αὐστηροτέρα εἰς ἀξιώσεις πολιτικῆς καὶ κρατικῆς εὐσταθείας, ἐπεβάλλετο εἰς τὸν Κυβερνήτην ἀναλαμβάνοντα τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀξιώσῃ προσωπικὰς καὶ ἀτομικὰς θυσίας πρὸς ὄφελος τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Πολιτείας.

Πρὶν ἀκόμη κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐνεπνέετο ἀπὸ τὰς πατριωτικὰς καὶ εὐγενεῖς ταύτας ἰδέας, αἵτινες εἶχον βάσιν καὶ θεμέλιον τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του. Γράφων εἰς τὸν σεμνὸν φίλον του Βαρῶνον Στάϊν, τὸν γηραιὸν πρόμαχον τῆς Γερμανικῆς αὐτονομίας, εὐθὺς ὡς ἀνεχώρησεν ἐκ Πετρουπόλεως, ἐτόνιζεν ὅτι ἀνελάμβανε τὸ βαρὺ ἔργον τῆς διακυβερνήσεως ἑνὸς Λαοῦ εὑρισκομένου ἐν μέσῳ «ταλαιπωριῶν καὶ ὀδυνῶν ἀναριθμήτων», διότι **«ἔχει συνείδησιν τῶν χρεῶν του καὶ κραταιὰν θέλησιν νὰ τὰ ἐκπληρώσῃ....»**

Ὅταν λοιπὸν κατελθὼν εἰς τὴν πατρίδα εὗρε τὰς ἀνωτέρας στρατιωτικὰς καὶ πολιτικὰς τάξεις ἀντιτιθεμένας πρὸς τὰς ἀρχάς τὰς ὁποίας μὲ σθένος διεκήρυξεν, ὅταν τὰς ἀντιμετώπισε καθημαγμένας, ἡρωϊκάς, ἑτοίμους διὰ τὴν θυσίαν, ἀλλὰ μὲ τὸν φόρτον τῶν τυραννικωτέρων καὶ ἐγωϊστικωτέρων ἀξιώσεων, δὲν διεσείσθη ἡ ἀποφασιστικότης του καὶ τὸ πολιτικόν του σθένος.

Ἐστάθη ἀκλόνητος εἰς τὰς ἀπόψεις του ζητῶν νὰ ἐμβαπτίσῃ τὸν ἀναγεννώμενον Λαὸν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς **Ἰσότητος** καὶ τῆς **Δικαιοσύνης** καὶ φέρων τὸν μέγιστον μέχρι τοῦ ἐλαχίστου Ἕλληνος, τὸν ἐπίσημον Ἄρχοντα μέχρι τοῦ ἀσήμου πολίτου, τὸν δοξασμένον Στρατηγὸν μέχρι τοῦ ἁπλοῦ ὁπλίτου, τὸν ἐπηρμένον Ναύαρχον μέχρι τοῦ ἀφελοῦς ναυμάχου, εὐλαβεῖς πάντας τηρητὰς τῶν διατάξεων τοῦ **Νόμου,** τὸν ὁποῖον ἐκήρυξεν **ἄρχοντα καὶ κύριον** εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα.

Αὐτὴν τὴν τακτικὴν τοῦ μεγάλου Ἕλληνος πατριώτου ὁ κ. Κορδᾶτος τὴν παρερμηνεύει μέχρι τοιούτου σημείου ὥστε νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Καποδίστριας

«**ἐρχόντανε μὲ προμελετημένο σχέδιο**», τοῦτέστιν· «**νὰ δικτατορήσει μὲ τὴς πιὸ ἀπολυταρχικὲς ἀρχὲς καὶ νὰ ἐγκαινιάσει διοικητικὸ σύστημα κομμένο ἐπάνω στ' ἀχνάρια τοῦ τσαρικοῦ ἀπολυταρχισμοῦ**» !!

* * *

Ὁ κ. Κορδᾶτος δὲν σταματᾷ σὲ κανένα σημεῖον ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐλάμπριναν τὸ πολιτικὸν καὶ κυβερνητικὸν ἔργον τοῦ ὑπερόχου Κερκυραίου Εὐπατρίδου. Μὲ τὴν κεκτημένην ταχύτητα τῆς ἀλογίστου καὶ φανατικῆς ἐπικρίσεως τῶν πάντων παρουσιάζει νεκρωμένας καὶ ἀχρήστους καὶ αὐτὰς τὰς θαυμαστὰς καὶ πατριωτικὰς γεωργικάς του ἐργασίας.

«**Ἀπ' ὅλα τὰ νομοθετικά του μέτρα**—λέγει ἀφελέστατα ὁ συγγραφεὺς—**κανένα δὲν ξεχωρίζει γιὰ τὴν ἀντικειμενικὴ προσαρμογή του στὴν τοτινὴ κατάσταση. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ** ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. **Νόμους ἔφτιασε πολλοὺς καὶ ἄλλα τόσα νομοσχέδια, ἀλλὰ στὸ βάθος ἔφτιασε μιὰ τρύπα στὸ νερό.** Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΕΝ ΕΙΧΕΝ ΟΥΤΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ, ΟΥΤΕ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΟΥΤΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΙΑΙΟ, ΟΛΑ ΤΟΥ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟΒΛΕΠΑΝΕ ΣΤΟ ΝΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΠΛΟΥΣΙΟΧΩΡΙΚΩΝ».

Κάθε φράσις, κάθε λέξις, κάθε ἔννοια τῆς καταδικαστικῆς αὐτῆς γνώμης συγκρούεται πρὸς ἱστορικὰ γεγονότα, πρὸς ἡρωϊκὰς προσπαθείας, πρὸς συγκεκριμένας σκέψεις, πρὸς ὡρισμένας κατευθύνσεις, πρὸς θετικὰς ἀπόψεις, πρὸς αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ εὐγενῆ γεωργικὰ ὀνειροπολήματα τοῦ Κυβερνήτου.

Ὁ συγγραφεὺς θέλει ν' ἀγνοῇ τὴν ἔλλειψιν ὑλικῶν μέσων, ἄνευ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἰσχυροτέρα θέλησις εἶναι προωρισμένη νὰ ναυαγήσῃ. Ὁ Κυβερνήτης ἀποδεχόμενος τὴν ἐκλογήν του καὶ ἔχων συναίσθησιν τῆς σημασίας τῆς ἀναπτύξεως τῶν παραγωγικῶν τῆς Χώρας δυνάμεων κατέφυγεν εἰς τὰς πρωτευούσας τῆς τριπλῆς συμμαχίας ἐκζητῶν δάνειον 60.000.000 φρ. Αἱ ἐπικλήσεις του ἀπέβησαν ἄκαρποι. Αἱ προσπάθειαί του μάταιαι. Ἐζήτει τὸ ποσὸν αὐτὸ καὶ ὑπέσχετο νὰ μεταβάλῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς πραγματικὸν παράδεισον. Ὠνειροπόλει καὶ προσεπάθει μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του νὰ ἐξυγειάνῃ πρωτίστως, γενναίως καὶ μεθοδικῶς τὸ οἰκονομικὸν ἔδαφος τῆς Χώρας.

Ἡ ἐπιθυμία του ἦτο ν' ἀποσβέσῃ τὰ δάνεια τοῦ 1824 καὶ 1825 διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν διεθνῆ οἰκονομικὴν πίστιν καὶ τὸ ἐναπομένον ποσὸν νὰ τὸ διαθέσῃ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς **γεωργίας καὶ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς Χώρας.** Μὲ τὸ ὑπόλοιπον θὰ ἐπιδίωκε τὴν διανομὴν τῆς **Ἐθνικῆς γῆς** εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλείτερον ἀριθμὸν προσώπων, παρέχων εἰς αὐτὰ μαζῆ μὲ τὴν **γῆν, κατοικίαν, ζῷα, γεωργικὰ ἐργαλεῖα, σπόρους καὶ τὰ πρῶταἔξοδα συντηρήσεως μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι οὕτω**—κατὰ τὴν γραφικήν του ἔκφρασιν—«**θὰ ἐξεγείρετο ἡ εὐπορία τοῦ τόπου καὶ θὰ ἀνεδεικνύετο ὁ κρυπτὸς καὶ μέγας πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος**». Διὰ τῶν σοφῶν αὐτῶν συνδυασμῶν θὰ ηὐξάνετο ἡ ἀξία τῆς γῆς καὶ ὁ Λαὸς μὴ στερούμενος πλέον οἰκονομικῶν ἐνισχύσεων θ' ἀπέβαινεν ἀπολύτως ἱκανὸς πρὸς ἐντατικὴν αὐτῆς ἐκμετάλλευσιν· εἶχε πίστιν εἰς τὴν ἐργατικότητα, τὴν λιτότητα, τὴν νοημοσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τοῦ Λαοῦ μας καὶ ἤθελε τὴν Ἑλλάδα μεγαλυνομένην, ἐκπολιτιζομένην **διὰ τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας.** Ἐπόθει νὰ τὴν δημιουργήσῃ ἰσχυράν, ἀκμαίαν διὰ τῆς ἠθικῆς, ἡ ὁποία θεμελιοῦται ἐπὶ μιᾶς **λελογισμένης καὶ ἀνθηρᾶς γεωργικῆς ἐργασίας.**

Κανεὶς Ἕλλην, ἔκτοτε, δὲν ἐπόθησε τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος στηριζόμενον ἐπὶ τοιούτων βάσεων καὶ κανεὶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν εἰργάσθη ὅπως ὁ Καποδίστριας πεταγμένος μέσα εἰς τὴν δίνην τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς θυέλλης, μέσα εἰς τὰς στερήσεις, μέσα εἰς τὴν ἄνισον πάλην μεταξὺ τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν χιλίων ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν του καὶ κυρίως ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος. Θὰ ἦτο μακρὰ ἡ περιγραφὴ ἣν ἠθέλαμεν ἐπιχειρήσει ν' ἀναφέρωμεν ὅλας τὰς προσπαθείας καὶ ἐνεργείας του, ὅλα τὰ μέτρα του διὰ τὴν ρύθμισιν **τῶν γεωργικῶν καὶ γεωργοοικονομικῶν ζητημάτων τῆς Χώρας.** Ὅλα σοφά, ὅλα μελετημένα, ὅλα ἀπορρέοντα ἀπὸ μίαν βαθυτάτην ἐπιθυμίαν ὅπως ὁ Ἕλλην **γεωργὸς** ἀποβῇ δύναμις παραγωγικὴ καὶ στοιχεῖον προόδου διὰ τὴν πατρίδα.

Ἀλλὰ προσέκρουσαν τὰ πάντα ὄχι μόνον εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀπαιτουμένων ὑλικῶν μέσων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν κολοσσιαίαν ἀντίδρασιν προερχομένην ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν γύρω του μαινομένην ἀντιπολίτευσιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν νωχέλειαν τῆς σκέψεως τῶν ὀργάνων τῆς Πολιτείας. Ὑπῆρχε τοιαύτη σύγχυσις πολιτειακὴ ἐν τῇ καθόλου κρατικῇ ὑποστάσει, ὥστε μέτρα ἀποσκοποῦντα τὸν διακανονισμὸν καὶ τὴν ρύθμισιν ζητημάτων οἱασδήποτε οἰκονομικῆς, γεωργικῆς καὶ δημοσιονομικῆς φύσεως νὰ ἀποβαίνουν τελείως ἀνεκτέλεστα. Τοῦ ἔλλειψαν συνεργάται εἰδικοί, ἱκανοὶ ν' ἀναλάβουν τὸ τόσης ἐθνικῆς σημασίας ἔργον. Οὐδεὶς τὸν ἠννόει καὶ οὐδεὶς τὸν συνέτρεχεν. Ἠγνοεῖτο ἀκόμη τότε καὶ αὐτὴ ἡ ἐμπορικὴ βιβλιογραφία καὶ ἐστενοχωρεῖτο μὲ τὸ σύστημα τὸ ὁποῖον ἐτήρουν οἱ ἐπιτετραμμένοι, διότι ὡς ἔγραφεν εἰς τὸν Ἐϋνάρδον, ζητῶν πρόσωπα κατάλληλα διὰ τὴν τάξιν τῶν λογιστικῶν «**εἶναι πεπεισμένος ἐνδομύχως ὅτι τὸν ἀπατῶσιν καὶ ὅτι εἰς βάρος τῆς ἐνδείας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διεπράττοντο ὑπέρογκοι καταχρήσεις**».

Οἱ μόνοι οἱ ὁποῖοι ἀντελαμβάνοντο τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ ἐξετίμων τὰς προσπαθείας του ἦσαν **οἱ ἁπλοϊκοὶ Ἕλληνες γεωργοί,** οἱ ὁποῖοι τόσον πικρῶς ἐθρήνησαν τὴν ἀπώλειάν του, ὁ ἀγνὸς Ἑλληνικὸς Λαός, ὁ ὁποῖος τὸν ἀπεκάλει **Μπαρμπαγιάννην** καὶ ὁ ὁποῖος, διὰ λόγους τόσον γνωστούς, εὑρίσκετο εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀρθῇ εἰς τὸ ὕψος του καὶ νὰ τονώσῃ τοὺς εὐγενεῖς **γεωργικοὺς ἀγῶνάς του....**

* * *

Ὁ κ. Κορδᾶτος, ὡς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, σημειώνει ὅτι «**ὅλα του τὰ μέτρα τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς ἀποβλέπανε στὸ νὰ ἐξυπηρετήσουν τὰ συμφέροντα τῶν** ΠΛΟΥΣΙΟΧΩΡΙΚΩΝ».

Περιττὸν κατόπιν τῶν ὅσων εἴπομεν νὰ τὸν διαψεύσωμεν εἰδικῶς εἰς τὸν ἰσχυρισμόν του αὐτόν, ἀρκούμενοι νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν ἔκπληξιν ποῦ μᾶς προκαλεῖ ἡ λέξις «**πλουσιοχωρικὸς**» ἡ μὴ ἀνταποκρινομένη καὶ εἰς οὐδεμίαν πραγματικὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτου ἀντιτιθεμένη πρὸς πραγματικὰ γεγονότα, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ Καποδίστριας ἐξυπηρέτει πάντοτε τὰ λαϊκὰ συμφέροντα καὶ οὐδέποτε τῶν πλουσίων, ἔστω καὶ ἂν οὗτοι ἦσαν χωρικοί!!

* * *

Μὲ τὴν γεωργικὴν πολεμικὴν τοῦ κ. Κορδάτου συνδέονται καὶ τὰ γραφόμενα περὶ τῆς ἐν Τίρυνθι Γεωργικῆς Σχολῆς. Ἀφήνοντες κατὰ μέρος ἄλλας ἱστορικὰς ἀνακριβείας ὑποκρυπτομένας εἰς πᾶσαν ἐπιχειρηματολογίαν του, σταματῶμεν εἰς τὰ ἑξῆς.

Λέγει ὁ συγγραφεύς: «**Ἡ ἀξία τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς του θὰ κριθῇ ἀπὸ τὸ** ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ **καὶ τὰ πρόσωπα ποῦ ἔβαλε νὰ διδάξουν τὴ γεωργικὴ Οἰκονομία. Ξέρομε δὲ πῶς** ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ **τῆς Γ. Σ. διορίστηκεν ὁ αἱμοβόρος** ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΓΙΑΣ, **ποῦ δὲν εἶχεν ἰδέα ἀπὸ γεωπονία, ὁ πατέρας τῆς Βασιλικῆς (τῆς ἐρωμένης τοῦ Ἀλῆ-Πασᾶ)**».

Ὅσαι λέξεις τόσαι καὶ ἀνακρίβειαι.

Διευθυντὴς τοῦ Προτύπου Ἀγροκηπίου Τίρυνθος διωρίσθη τὴν 31 Δεκεμβρίου 1829 ὁ πρῶτος Ἕλλην ἐπιστήμων γεωπόνος Γρηγόριος Παλαιολόγος, ὅστις ἀπέβη πολιτιμότατος γεωργικὸς Ἀπόστολος καὶ συγγραφεὺς τῆς ἐποχῆς του καὶ ὅστις **ἐδίδαξεν** εἰς τακτικοὺς καὶ ἐκτάκτους μαθητὰς γεωργικὰ μαθήματα ἐντὸς τῆς ἐν Τίρυνθι Σχολῆς τῆς ἱδρυθείσης δαπάναις τοῦ μεγάλου Φιλέλληνος Ἐλβετοῦ Ἐϋνάρδου.

Ὁ Θανάσης Βάγιας, ἄγνωστον διὰ τίνας λόγους, παυθέντος ἢ ἀποσυρθέντος τοῦ Παλαιολόγου, ἀνέλαβεν ἐπί τινα χρόνον τὴν **Ἐπιστασίαν** τοῦ Ἀγροκηπίου. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν παρὰ τῷ Ἀλῆ-Πασᾷ διαγωγήν του εἶναι γνωστὸν πλέον ὅτι διὰ μεταγενεστέρων ἐρευνῶν, ἐξηγνίσθη ἡ μνήμη τοῦ Θ. Βάγια, ὃν μὲ τόσην αὐταρέσκειαν ἀποκαλεῖ «**αἱμοβόρον**» ὁ συγγραφεύς, περιπίπτων καὶ εἰς ἄλλην ἱστορικὴν ἀνακρίβειαν ἀποκαλῶν αὐτὸν πατέρα τῆς Βασιλικῆς !!! ἡ ὁποία κατήγετο ἀπὸ τὴν γνωστὴν ἀρματωλικὴν οἰκογένειαν τῶν **Κιτσαίων.**

Οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου αὐθαιρετολογεῖ ὁ κ. Κορδᾶτος παραχαράττων ἱστορικὰ γεγονότα, παραμορφώνων ἱστορικὰς ἀληθείας καὶ συγχέων πρόσωπα καὶ πράγματα μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ στηρίξῃ συμπεράσματα, παρατηρήσεις ἢ γνώμας, αἵτινες θὰ ἔδιδον εἰς τὰς ἀπόψεις του μίαν ἱστορικὴν ἀληθοφάνειαν.

* * *

Ὁ κ. Κορδᾶτος ἀποφεύγει ἐπιμελῶς νὰ εὑρεθῇ εἰς συνάφειαν καὶ πρὸς μίαν ἄλλην σπουδαιοτάτην καὶ χαρακτηριστικὴν λεπτομέρειαν τοῦ **γεωργικοῦ** ἔργου τοῦ Καποδίστρια.

Φαίνεται ἀγνοῶν τὴν συνεργασίαν του μὲ τὸν Ἰρλανδὸν γεωπόνον Στήβενσον, ὅστις συνέδραμε μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἀφοσίωσιν τὸν Κυβερνήτην εἰς τὰς προσπαθείας του πρὸς διάδοσιν τῆς πατάτας, τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ διαφόρων γεωργικῶν ἐργαλείων.

Ὁ Καποδίστριας, τὸν ὁποῖον μὲ τόσην ἐπιπολαιότητα κατηγορεῖ ὁ κ. Κορδᾶτος, ἐμπνεόμενος ἀπὸ ἕνα ἀπέραντον φιλογεωργικὸν πόθον, πρὶν ἀκόμη κατέλθῃ εἰς Ἑλλάδα ἔθετε τὰς βάσεις μιᾶς φωτισμένης γεωργικῆς ἐργασίας καὶ ἦτον ἄμετρος ἡ χαρά του ὅταν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν του ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰρλανδοῦ Στήβενσον εὗρε τὸν ἀπροσδόκητον ὀλλὰ καὶ ἐξόχως εὐπρόσδεκτον **γεωργικὸν συνεργάτην του.**

* * *

Οὕτως ὁ κ. Κορδᾶτος περιπίπτει εἰς σωρείαν ἱστορικῶν ἀτυχημάτων διὰ ν' ἀποδειχθῇ τελικῶς ὅτι ὁ ὄγκος τῆς ἐργασίας τὴν ὁποίαν μὲ τόσην αὐταρέσκειαν παρουσιάζει, καυχώμενος ὅτι θὰ μᾶς διδάξῃ «νέες ἀπόψεις», ὄχι μόνον κλονίζεται ἐπιστημονικῶς, ἀλλὰ καὶ θρυμματίζεται ἱστορικῶς ὑπὸ τὴν πίεσιν γεγονότων καὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα διαστρεβλώνει ἢ προσποιεῖται ὅτι ἀγνοεῖ.

Ἡμεῖς παραβλέποντες σειρὰν ἄλλων ἀνακριβειῶν καὶ ἱστορικῶν παραχαράξεων, ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἀκροτελεύτιον σημεῖον τοῦ σχετικοῦ περὶ Καποδίστρια κεφαλαίου του.

Ὁμιλεῖ ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ φόνου τοῦ Κυβερνήτου—ἡ καταστρεπτικὴ τοῦ ἐγκλήματος τούτου σημασία ἐθεωρήθη ἀπὸ τὴν **γνησίαν Ἑλληνικὴν συνείδησιν** ἰσοβαρῆς πρὸς τὸ ἐθνικὸν δυστύχημα τῆς ἁλώσεως τῆς Κων)πόλεως—ὁμιλεῖ λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς τῆς «**Νεοελληνικῆς Πολιτικῆς Ἱ-**

στορίας» περὶ τοῦ τραγικοῦ αὐτοῦ ἀνοσιουργήματος τοῦ διαπραχθέντος κατὰ ἀόπλου καὶ ἀσθενικοῦ γέροντος καὶ ἀντί, ἀπὸ στοιχειώδους ἀνθρωπιστικοῦ αἰσθήματος ἀγόμενος, νὰ χαράξῃ ὀλίγας γραμμὰς πόνου καὶ συμπαθείας πρὸς τὸ εὐγενὲς ἐκεῖνο θῦμα, γράφει μὲ μίαν ἀπίστευτον ὠμότητα, μὲ μίαν διαστρεβλωμένην ψυχικὴν ἱκανοποίησιν τὰ ἑξῆς:

«Βρῆκε τὴν τύχη ὅλων τῶν τυράννων καὶ ὁ «Λαὸς» ἀνάσσανε καὶ ἐπανηγύρισε τὸ οἰκτρὸν τέλος του». Εἶναι ἱστορικὸν ψεῦδος ἀσύστολον ἡ κατηγορηματικὴ αὕτη βεβαίωσις τοῦ συγγραφέως. Καὶ διαμαρτυρόμεθα, ἀπὸ τῶν στηλῶν αὐτῶν, ὄχι πλέον διὰ τὴν ἱστορικὴν διαστροφὴν καὶ παραχάραξιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν τὴν ἀπευθυνομένην κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅστις ὄχι μόνον δὲν **«ἀνάσσανε»** καὶ δὲν **ἐπανηγύρισε** τὸν ἄδικον θάνατόν του, ἀλλ' ὅλως ἀντιθέτως, ἐπόνεσε καὶ ἐθρήνησε καὶ ἠγανάκτησε καὶ ἐκ τῶν δολοφόνων τὸν μὲν ἕνα ἐκρεούργησε καὶ κατεσπάραξε, τὸν δὲ ἕτερον καταφυγόντα ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς κραταιᾶς Γαλλίας, τῆς προστάτιδος Γαλλίας, ἐξηνάγκασε νὰ παραδοθῇ. Ὁ Ἀντιπρέσβυς τῆς Γαλλίας Ρουάν, ὁ Ἀντιπρόσωπος μιᾶς μεγάλης, ἰσχυρᾶς καὶ σεβαστῆς Δυνάμεως, ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἀξίωσιν ἑνὸς ἀλγοῦντος καὶ μαινομένου Λαοῦ καὶ ἦρε τὴν προστασίαν του ἀπὸ ἕνα ἐγκληματήσαντα μὲν ἀλλὰ πάντως ἡρωϊκὸν Στρατηγὸν τῆς Ν. Ἑλλάδος.

* * *

Ἀντὶ ὁ Συγγραφεύς, ὡς Ἕλλην, νὰ ρήξῃ φωνὴν διαμαρτυρίας διότι ὁ ἰδανικώτερος τῶν Ἑλλήνων ἐθυσιάσθη εἰς τὸν βωμὸν τῶν ξένων συμφερόντων, ἔχων ὑπ' ὄψιν του τὰ λόγια τοῦ ἀειμνήστου Κ. Λομβάρδου, ὅστις, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, εἰς τὰ 1859, ἐντὸς τῆς Ἰονίου Βουλῆς, ὁμιλῶν περὶ τοῦ τρόπου τῆς Ἐθνικῆς Ἀποκαταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου, ἐστράφη πρὸς τὴν Ἱερὰν καὶ Ἁγίαν Σκιὰν τοῦ Καποδίστρια διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι **«σὲ ξένο χυτήριο ἐχύθη τὸ βόλι ποὺ διετρύπησε τὸν Καποδίστριαν καὶ σὲ ξένο ἀκόνι ἀκονίστηκε ἡ μάχαιρα ἡ ὁποία τοῦ διέσχισε τὴν πλευράν»,** ἀντὶ νὰ χύσῃ δάκρυ θερμὸν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ ἀπαισίου τούτου γεγονότος, ἐπιχαίρει διότι καὶ ξένοι συγγραφεῖς καὶ ξένοι Λαοί, ἐχθρικῶς διακείμενοι πρὸς τὸν Καποδίστριαν, ἠσθάνθησαν χαρὰν ἢ ἐγνωμάτευσαν ὅτι ἡ δολοφονία του ὑπῆρξε «μέτρον πολιτικόν».

Ἀντὶ προσφεύγων καὶ πάλιν εἰς τὰ λόγια τοῦ Λομβάρδου νὰ θρηνήσῃ διὰ τὴν ἐθνικήν μας συμφορὰν καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ ὅτι ἐκεῖνος διεκήρυσσεν εἰς τὴν Ἰόνιον Βουλήν:

«Ἔπεσεν ὁ Καποδίστριας καὶ ἔπεσεν ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος. Διότι ἄνδρες ὡς ὁ Καβοῦρ καὶ ὁ Καποδίστριας, ἐκπροσωποῦντες τὴν πολιτικὴν ἑνὸς Ἔθνους, δύνανται εὐκόλως, ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης στιγμῆς νὰ ἐξαφανίζωνται, δὲν δύνανται ὅμως ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης στιγμῆς ν' ἀναγεννῶνται...»

Καὶ ἀλλοίμονον, ἔπεσεν ὁ Καποδίστριας, ἔπεσεν ὁ Κολοσσός, ἔπεσεν ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἔθνους καὶ ἡ Πατρίς μας εὑρεθεῖσα ἀπωρφανισμένη ἔφθασε νὰ γεννᾷ νάνους διὰ νὰ ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ὑβρίζουν τοὺς ἐθνικοὺς γίγαντας.

* * *

Ὅλος ὁ βίος τοῦ Καποδίστρια, διεθνὴς καὶ ἑλληνικός, εἶναι μία ἀποκάλυψις πολιτικοῦ μεγαλείου, φωτός, διανοίας, βάθους πατριωτισμοῦ, ὕψους ἠθικῆς, χριστιανικωτάτης ὑπερόχου ψυχῆς καὶ ἱερᾶς αὐτοθυσίας.

Εἰς τὴν μνήμην του καίει ἀνέσπερος ἡ εὐγνωμοσύνη παντὸς Ἕλληνος καὶ ἡ εὐλάβεια παντὸς ἀνθρώπου.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Τὰ ἄλλα **βέβηλος** ἀναρχία.

ΔΗΜ. Λ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΞΕΝΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΗΚΥΡΙΑ ΤΕΤΡΑΤΣΙΝΙ

Ἕνα ἀπροσδόκητον γεγονὸς ποὺ κατέπληξε τὸ ἀγγλικὸν κοινὸν καὶ θὰ καταπλήξῃ ὅλον τὸν κόσμον ἐσημειώθη τὸν περασμένον μῆνα εἰς τὴν συναυλίαν τὴν δοθεῖσαν εἰς Ἄλπερ Χὼλ τοῦ Λονδίνου. Ἔδιδε ρεσιτὰλ ἡ μὶς Λουέλλα Παϊκιν, εἰς ἕνα δὲ διάλειμμα ἐνεφανίσθη αἰφνιδίως ἐπὶ σκηνῆς ἡ μεγάλη ἀοιδός, ἡ θεωρουμένη διάδοχος τῆς μεγάλης Πάττι, κυρία Τετρατσίνι, ἡ ὁποία εἶπε τὰ ἑξῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον: Ἐταξείδευσα ὅλη τὴ νύκτα γιὰ νὰ ἔλθω ἐδῶ καὶ σᾶς ἰδῶ». Τὸ ἀκροατήριον ἐξέσπασεν εἰς χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίας, ὅταν δὲ κατωρθώθη νὰ γίνῃ σχετικὴ ἡσυχία ἡ μεγάλη ἀοιδὸς ἐξηκολούθησε: «Καίτοι στὸ πρόγραμμα ἀναφέρεται πῶς θὰ σᾶς τραγουδήσω, δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάμω. Οἱ γιατροί μοῦ τὸ ἀπηγόρευσαν. Δὲν ἔχω φωνήν. Τὸ μέρος μου θὰ τὸ ἐκτελέσῃ ἡ μὶς Παϊκιν». Καὶ ἡ Τετρατσίνι ἐπροχώρησε πρὸς τὴν Ἀγγλίδα ἀοιδόν, ἡ ὁποία ἦτο καὶ αὐτὴ ἐπὶ σκηνῆς, τὴν ἐνηγκαλίσθη καὶ τὴν ἠσπάσθη.

Βραδύτερον ἡ Τετρατσίνι ἐδήλωσεν εἰς δημοσιογράφους οἱ ὁποῖοι τὴν ἐπολιόρκησαν ὅτι ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Ριβιέραν, ὅπου θὰ παραμείνῃ διὸ τρεῖς μῆνες, διὰ ν' ἀναπαυθῇ καὶ ἐπανακτήσῃ δυνάμεις. Οἱ γιατροί της τὴν ἐβεβαίωσαν ὅτι ἂν ἀπόσχῃ ἀπὸ πᾶσαν ἐργασίαν τρεῖς μῆνες καὶ ἐφαρμόσῃ τὴν θεραπείαν ποὺ τῆς διώρισαν, θὰ μπορέσῃ νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν φωνήν της.

— Ὁπωσδήποτε, κατέληξεν ἡ Τετρατσίνι, δὲν θὰ ἐπιστρέψω στὴ σκηνὴ εἰμὴ ὡς παλαιὰ Τετρατσίνι. Ἐκείνη ποὺ γνωρίζετε καὶ τιμᾶτε τόσο!

ΕΝ ΝΕΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΝΤΕ ΚΥΡΕΛ

Μεγάλην ἐπιτυχίαν ἐσημείωσεν ἡ πρώτη παράστασις τοῦ νέου δράματος τοῦ κ. Φρανσουὰ ντὲ Κυρὲλ «Ἡ ζωντανὴ καὶ ὁ ἑτοιμοθάνατος» εἰς τὸ θέατρον τοῦ Μόντε-Κάρλο. Ἐπαινετικώτατα γράφουν περὶ τοῦ νέου τούτου ἔργου τὰ γαλλικὰ φύλλα, ἡ δὲ «Κομέντια» λέγει ὅτι τὸ δρᾶμα αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ ἀριστούργημα τοῦ μεγαλειτέρου θεατρικοῦ συγγραφέως τῆς Εὐρώπης. Ἡ «Ζωντανὴ» εἶναι μία μοναχή, φαιδρά, εὐαίσθητος καὶ τρυφερά, ἡ ὁποία διαχέει γύρω της τὴν ἀγάπη τῆς ζωῆς, ὁ «Ἑτοιμοθάνατος» εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ θύματα τοῦ πολέμου, νευρασθενικὸς μὲ τάσιν πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν. Ἡ μοναχὴ κατορθώνει βαθμηδὸν νὰ ἀναζωογονήσῃ τὴν ἀνισόρροπον καὶ ἀπηλπισμένην ψυχὴν τοῦ «Ἑτοιμοθανάτου» καὶ νὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς τὸν δρόμον τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀγάπης.

ΞΕΝΗ ΛΥΡΑ

Τὴν ποιητικὴ σελίδα τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐπιθεωρήσεως» τὴν κατέχουν σήμερον δύο ἀπὸ τὰ ποιήματα τῆς «Ξένης Λύρας» τοῦ κ. Πορφύρη. Ὁ ἐκλεκτὸς λογοτέχνης, παρὰ τὴν ἀπαγόρευσίν του, ἐπέτρεψε τὴν ἀναδημοσίευσιν, καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς ὅτι τὸ ἄρωμα τῆς «Ξένης Λύρας» θὰ λάβουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸ αἰσθανθοῦν καὶ οἱ ἀναγνῶσταί μας.

ΜΕ ΣΜΕΡΤΑ ΚΑΙ ΡΟΔΑ

Mit Myrthen und Rosen. Heine.

Μὲ σμέρτα καὶ ρόδα
— ὡραῖα, στοργικά —
μὲ ἀδρὰ κυπαρίσσια,
μὲ φύλλα χρυσὰ
τὸ βιβλίο μου ἂς στολίσω
σὰ θήκη νεκροῦ,
νὰ θάψω ἐσᾶς,
τραγούδιά μου, αὐτοῦ.

Ὤ, νᾶταν κ' ἡ Ἀγάπη
μέσα κλειστή!
Στῆς Ἀγάπης τὸν τάφο
γαλήνη ἐξανθεῖ,
καὶ ἀνθίζει σκορπώντας
μῦρο γλυκό·
μὰ θὰ τὴ βρῶ
μέσ' στὸν τάφο μου ἐγώ. =2

Νά, ἐδῶ τὰ τραγούδια
ποὺ μὲ φωτιά,
σὰν τὴ λάβα, ρέμα
ποὺ ἡ Αἴτνα κυλᾷ,
μοῦ ἀνάβρυζαν τότε
ἀπ' τὸν καημὸ
καὶ γύρω σκόρπιζαν
σπίθες, σωρό.

Ἐδῶ 'ναι βουβά,
θανατερά·
σὰν πάγος ψυχρά,
σὰ νέφη χλωμά·
μὰ καὶ τώρα ἡ παλιά τους
ὁρμὴ ξαναζῇ,
τῆς Ἀγάπης σὰν τὰ ἰσκιώνῃ
ἡ ψυχή, —
ἡ παλιά τους ἡ ὁρμὴ ξαναζῇ,
τῆς Ἀγάπης σὰν τὰ ἰσκιώνῃ
ἡ ψυχή.

Μὰ ὁ καημὸς στὴν καρδιά μου,
καὶ μοῦ λαλεῖ:
δροσιὰ σ' αὐτὰ
θἀρθῇ μου ἡ ψυχή,
τὼραῖό σου χέρι
ἂν τὰ κρατᾷ,
γλυκειά μου ἐσύ, —
γλυκειά μου ἐσύ,
στὴν ξενητειά.

Τὰ μάγια τους τότε
θὰ λυθοῦν,
τὰ ὠχρὰ ψηφιά τους
θὰ σὲ θωροῦν·
θὰ κλαῖν βλέποντάς σου
τὴ θεία μορφή,
θὰ λὲν μυρολόγια,
μ' ἀγάπης πνοή...

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΤΡΕΛΟΥ

La chanson du fou. Victor Hugo.

Σὺ ποὺ βράδυ ἀργὰ
πᾶς νὰ βρῇς κρυφὰ
τὸ φῶς σου,
κοίτα μὴν ἡ γῆ
μαῦρος ἀνοιχτῇ
χαμός σου.

Κῦμα πλανερὸ
Σκέπασε μὲ ἀχνὸ
τὴν ξέρα.
Γύρω σου ἐρημιά·
σπίτι δὲ φωτᾷ
κεῖ πέρα!

Κλέφτης σὲ ἀκλουθᾷ,
καὶ στὴ σκοτεινιὰ
σὲ ἀδράχτει.
Τοῦ βουνοῦ οἱ ξωθιὲς
μᾶς κρατᾶνε, λές,
σὰν ἄχτι.

Ὤχ, ἂν βγῇ καμιὰ
μπρός σου κι' ἀγκαλιὰ
σὲ πάρῃ! —
Νεραϊδοι χορὸ
στήνουνε μὲ τὸ
φεγγάρι... =2

ΘΘ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΧΤΝΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ ΘΘ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ

Μίαν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν ἀφῆκεν ἡ κυρία Ἀστρὺκ μὲ τὸ βιολί της εἰς τὴν ἑνδεκάτην Συμφωνικήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε μέρος. Ἔπαιξε μὲ πολλὴν ζωὴν καὶ τέχνην τὸ ποίημα τοῦ Σωσσὸν καὶ τὴν Ἀβανέζαν τοῦ Σαὶν-Σάνς. Ἰδίως τὸ ποίημα τοῦ Σωσσὸν τὸ ἀπέδωκε μὲ ὅλην τὴν λεπτότητα καὶ τὴν μουσικὴν ἀκρίβειαν. Ἐπίσης εἰς τὸ Ρεσιτάλ της ἡ κ. Ὑβόννη Ἀστρὺκ ὑπῆρξεν ἀπαράμιλλος. Ἔπαιξε Μπάχ, Ντεμπασύ, Ναρτάνη καὶ Γκαμπριὲλ Φωρέ. Τὸ κοινὸν μὲ αὐθόρμητον ἐνθουσιασμὸν ἐχειροκρότησε τὴν ἐκλεκτὴν καλλιτέχνιδα. Εἰς τὴν ἐπίλεκτον μουσικὴν προσωπικότητά της ὀφείλομεν στιγμὰς καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως. Ὁ εὐγενικός της ἦχος, ἡ γλυκεῖα ἀλλὰ καὶ νευρώδης δοξαριά της, ἡ λεπτότης τῆς ἀποδόσεως δίδουν μίαν ἐντελῶς ξεχωριστὴν ἐκτέλεσιν εἰς τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἑρμηνεύει.

ΟΟΟ

Μετὰ τὸ βιολὶ τῆς κυρίας Ἀστρύκ, ὁ Σύλλογος Συναυλιῶν εἶχε τὴν καλὴν ἔμπνευσιν νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὴν Ἑλληνίδα δεσποινίδα Λαλαούνη. Ἡ δεσποινὶς Λαλαούνη εἶναι μία παιδίσκη, ἡ ὁποία κατέχει μουσικὸν τάλαντον πρώτης τάξεως. Ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Δωδεκάτην Συναυλίαν τοῦ Συλλόγου καὶ ἔπαιξε Σούμαν μὲ καταπληκτικὴν εὐχέρειαν. Ἦτο ἡ πρώτη ἐντύπωσις τοῦ κοινοῦ καὶ ἦτο ἐντύπωσις ἱκανοποιητική. Τὴν ἑπομένην ἡ δεσποινὶς Λαλαούνη εἶχε τὸ Ρεσιτάλ της. Ἔπαιξεν ἔργα Μπετόβεν, Σοπέν, Γοινώ-Λίστ. Κατὰ τοὺς αὐστηροὺς κριτικοὺς ἡ ἐμφάνισις τῆς μικρᾶς πιανίστας μὲ ἔργα τόσον δύσκολα ἦτο μία ἀσυνεσία. Ἡ Λαλαούνη εἶναι ἕνα τάλαντον ἐξαιρετικόν, τὸ ὁποῖον ὅμως εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τὰς πρώτας ἐκδηλώσεις του καὶ ἔχει ἀνάγκην περιμαζεύσεως καὶ στοργῆς. Διότι ἀσφαλῶς ἐὰν τὸ πλούσιον αὐτὸ τάλαντον ὁδηγηθῇ καὶ μορφωθῇ καταλλήλως, θὰ μᾶς ἀποδώσῃ εἰς τὸ μέλλον μίαν μεγάλην καλλιτέχνιδα.

ΟΟΟ

Ἡ Δεκάτη Γρίτη Συναυλία εἶχεν ἐπίσης μεγάλην ἐπιτυχίαν καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐκτελέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἔργων. Ἤρχισε μὲ τὴν Συμφωνίαν τοῦ Μπράμς. Ἡ ἐκτέλεσις ἐκ μέρους τῆς ὀρχήστρας ἤρεσε καὶ ἐχειροκροτήθη πολύ. Ἐπίσης ἡ ἐκτέλεσις ἑνὸς μέρους ἀπὸ τὸ μεγάλο Συμφωνικὸ ποίημα τοῦ Φράγκ, ἡ «Ψυχὴ» ὑπῆρξε σχεδὸν ἄψογος. Ἡ μουσικὴ τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶναι πρὸ παντὸς λυρικὴ καὶ διὰ τοῦτο συναρπαστικὴ τόσον ὥστε νὰ ὁμιλῇ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ψυχήν. Τὸ κοινὸν μὲ εἰλικρινῆ ἐνθουσιασμὸν ἐχειροκρότησε τὸν μαέστρον κ. Μπουστεντοῦν, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἡ πραγματικὴ ψυχὴ τῆς ἀποδόσεως.

Εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς Συναυλίας ἐθριάμβευσεν ὁ κ. Βολωνίνης μὲ τὸ βιολί του εἰς τὴν «Ἱσπανικὴν Συμφωνίαν» τοῦ Λαλό.

ΟΟΟ

Εἰς τὴν Δεκάτην Τετάρτην Συναυλίαν ἐπέδωκεν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον ἡ ἐμφάνισις τοῦ κ. Ε. Πετρί. Ὁ κ. Πετρὶ εἶναι υἱὸς τοῦ γνωστοῦ βιολιστοῦ Ἐρρίκου Πετρί. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ἀννόβερον καὶ ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ μεγάλου Μπουζόνι. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1920 εἶναι καθηγητὴς τοῦ πιάνου εἰς τὴν ἀνωτάτην μουσικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Βερολίνου. Μὲ τὴν φήμην αὐτὴν ἦτο δικαία ἡ ἀνυπομονησία τοῦ κοινοῦ νὰ ἀκούσῃ τὸν διακεκριμένον πιανίστα

Ὁ κ. Πετρὶ τὴν ἐμφάνισίν του τὴν ἔκαμε μὲ τὸ 5ον Κονσέρτου τοῦ Μπετόβεν. Μετ' αὐτό, μὲ τὴν συνοδείαν τῆς Ὀρχήστρας, ἔπαιξε τὴν Ἱσπανικὴν Ραψῳδίαν τοῦ Λίστ. Τὸ παίξιμό του συναρπάζει μὲ τὰς ποικιλίας τῶν ἐναλλαγῶν του καὶ τὴν λεπτότητα τῶν ἀποχρώσεών του ποῦ δείχνουν ὅτι κατέχει βαθειὰ ὄχι μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ συνθέτου, ἀλλὰ αὐτόχρημα μουσικὴν μεγαλοφυΐαν. Τὸ κοινὸν κάθε ἐκτέλεσιν τοῦ κ. Πετρὶ ἐκάλυπτε μὲ ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα.

ΘΕΑΤΡΑ

Ὁ κ. Βεάκης, Ἀνταῖος τῆς Ἑλληνικῆς Σκηνῆς, ἵδρυσε νέον θίασιν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ διαλυθέντος «Θεάτρου Τέχνης». Εἰς τὸ θέατρον «Ἀλάμπρα» ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν του μὲ τὸ δυνατὸν ἔργον τοῦ Πὼλ Μπερζὲ «Ὁ Τρομποῦνος». Ὁ κ. Βεάκης εἰς τὸν ρόλον τοῦ ἀρχηγοῦ ριζοσπαστικοῦ κόμματος καὶ Πρωθυπουργοῦ ἔδωκε πάλιν δείγματα τοῦ ἐξαιρετικοῦ του ταλάντου. Ἀλλὰ καὶ ἡ δεσποινὶς Παπαδάκη ἀνταξία σχεδὸν τοῦ ὑπερόχου πρωταγωνιστοῦ.

Ἂς εὐχηθῶμεν τὸ κοινὸν νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἐλλεκτὸν θίασον.

ΟΟΟ

Ὁ θίασος τῆς κ. Οὐρ. Καντιώτη ἀνεβίβασεν εἰς τὴν σκηνὴν τὴν φανταισμαγορικὴν ὄπερα-κωμὶκ τοῦ Ὄφφεμπαχ «Ἡ Ὡραία Ἑλένη».

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Λ. Ζωγράφου, ἐρευνητοῦ τῆς γεωργοοικονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας, γνωστοῦ δὲ ἤδη ἐκ τοῦ τριτόμου ἔργου του ἡ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ», ἐξεδόθη προσφάτως νέον ἔργον, ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἡ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ» (1833—1843) Τόμος Α΄.

Διὰ τοῦ ἔργου τούτου ἀποκαλύπτεται μία ἄγνωστος πτυχὴ τοῦ ἐθνικοῦ, οἰκονομικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ τραπεζιτικοῦ ἡμῶν βίου καὶ παρέχεται εἰς τὸν ἀναγνώστην εἰς πυκνὰς σελίδας σειρὰ περιπετειωδῶν ἢ μᾶλλον μυθιστορηματικῶν λεπτομερειῶν διαρκείας ὁλοκλήρου ὀκταετίας, μέχρις οὗ τεθῶσι τὰ θεμέλια, ἐφ' ὧν ἀνηγέρθη ὁ πρῶτος Ἑλληνικὸς Τραπεζητικὸς ὀργανισμός, ὁ ἐξελιχθεὶς ἐντὸς 83 ἐτῶν εἰς τὸν σημερινὸν κολοσσόν.

Τὸ ἔργον ἀναγινώσκεται ἀπλήστως ἀπὸ τὸν τραπεζιτικὸν κόσμον τῆς χώρας καὶ τυγχάνει τῆς ἰδιαιτέρας προσοχῆς τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἐθνικῆς, εἰς τὸν Σύλλογον τοῦ ὁποίου τὸ ἀφιέρωσεν ὁ Συγγραφεύς.

Ὁ ἤδη ἐκδοθεὶς Α΄ τόμος πωλεῖται καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν ἀντὶ Δραχ. 50.

ΜΕΓΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
AU PRINTEMPS
Δ. & Φ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΩΝ
ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ

Τὸ τελειότερον κατάστημα Γυναικείων Εἰδῶν
Ἀσπρόρρουχα διὰ προῖκας

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΑΥΛΟΥ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ
15.000.000

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ
ΠΡΟΕΞΟΦΛΗΣΕΙΣ
ΔΑΝΕΙΑ: Ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων, τίτλων καὶ ἐπὶ ἀνοικτῷ Λογαριασμῷ.
GREDIT CONFIRME
ΕΠΙΤΑΓΑΙ ΚΑΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ
εἰς πᾶσαν πόλιν τοῦ Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ
Προεξοφλήσεις Γραμματίων καὶ Συναλλαγματικῶν καὶ εἰσπράξεις τούτων.— Ἐγγυητικαὶ καὶ Πιστωτικαὶ Ἐπιστολαί. — Προκαταβολαὶ ἐπὶ Φορτωτικῶν. — Χρηματιστηριακαὶ ἐντολαὶ εἰς τὰ Χρηματιστήρια Ἀθηνῶν, Λονδίνου, Παρισίων, Ρώμης καὶ Νέας Ὑόρκης. — Καταθέσεις εἰς Δραχμὰς καὶ εἰς ξένα νομίσματα ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὅρους.
ΠΑΣΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑΣ
ΙΑΤΡΙΚΑΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ
ΝΕΟΣ ΟΡΡΟΣ
ARTERIOVACCINE
Dr P. CILIMBARIS

Ἐγκεκριμένη παρὰ τοῦ ὑπουργείου Ὑγιεινῆς τῆς Γερμανίας, παρὰ τοῦ Διεθνοῦς Ἰατροσυνεδρίου τῆς Βέρνης καὶ τοῦ Ἰατροσυνεδρίου τῆς Ἑλλάδος.
Ἀπόλυτος καὶ μονίμως ἀποτελεσματικὴ θεραπεία τῆς Ἀρτηριοσκληρώσεως, τῆς Ἀρθρίτιδος, τῶν Ρευματισμῶν καὶ τῆς Ἰσχιαλγίας.
ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ
Μενάνδρου 69, Ἀθῆναι.

ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ
Μέχρι Δραχμῶν 75,000
ἐπὶ τόκῳ 6 0/0
ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ
μέχρι Λιρῶν Ἀγγλίας 200, Δολλαρίων 1000
ἐπίσης πρὸς 6 0/0
Εἰς Συναλλάγματα ἐπὶ ἑτέρων χωρῶν εἰς ἀνάλογα ποσὰ καὶ ὑπὸ λίαν ἐπωφελεῖς ὅρους, χάριν τῆς ἀποταμιεύσεως.

ΟΓΑΜΒΕΤΑΣ,
ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ
ΓΩΝΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ-ΚΟΡΑΗ
Ὑλικὰ ἄψογα. — Καθαριότης ἀπαστράπτουσα. — Γευστικότης ἀπαράμιλλος.—Τέχνη μοναδική. — Πελατεία ἐπίλεκτος.
Ὅλοι προμηθεύεσθε τὰ γλυκύσματά σας ἀπὸ τὸν «ΓΑΜΒΕΤΤΑΝ»

Η ΓΕΝΙΚΗ
ΑΓΟΡΑΙ, ΠΩΛΗΣΕΙΣ, ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΙΣ
ΟΙΚΙΩΝ, ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ, ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΔΑΝΕΙΑ ΕΠΙ ΥΠΟΘΗΚΗ
Δραγατσανίου 3, Πλατεῖα Ἁγίων Θεοδώρων.

Τύποις «ΣΦΕΝΔΟΝΗΣ», Μέτωνος 3

ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΑΡΤΑΠΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ Α.Ε.Β.Ε.
Π. Γ. ΜΑΚΡΗΣ & Σ^Α
3 - ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ - 3
ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ:
ὅλα τὰ εἴδη τοῦ χάρτου εἰς ὅλας τὰς διαστάσεις, εἰς ὅλα τὰ πάχη.
εἰς ὅλα τὰ χρώματα, εἰς ὅλας τὰς ποιότητας καὶ εἰς τὰς καλλιτέρας τιμάς.
ΧΑΡΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ, ΓΡΑΦΗΣ, ΠΑΡΣΕΜΙΝΕ, ΙΛΛΟΥΣΤΡΑΣΙΟΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ, ΕΞΩΦΥΛΛΩΝ, ΜΠΡΙΣΤΟΛ, ΒΕΛΟΥΤΕ, ΠΕΡΙΤΥΛΙΞΕΩΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΑΜΕΣΟΣ, ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ
ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Γ. ΒΑΛΗΝΔΑΣ ΚΑΙ Σ^Α

ΑΘΗΝΑΙ ΣΤΑΔΙΟΥ 36

Τηλέφωνον 5-68

Τηλεγρ. Διεύθυνσις: «ΙΔΙΟΤΡΑΠΕΖΑ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ

ΔΡ. 5,000,000

Τραπεζιτικαὶ ἐργασίαι πάσης φύσεως. Ἀγοραπωλησία χρεωγράφων καὶ συναλλάγματος. Προεξοφλήσεις. Πιστώσεις ἔναντι φορτωτικῶν. Καταθέσεις ἐν ὄψει καὶ προθεσμίᾳ εἰς δραχμὰς καὶ εἰς συνάλλαγμα ὑπὸ εὐνοϊκωτάτους ὅρους. Συναλλαγματικαὶ Ἐργασίαι.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Μέχρι 25,000 Δραχμ. πρὸς 5 ο/ο ἀπηλλαγμένον φόρου.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαια καὶ ἀποθεματικὰ

Δρ. 89,431,000

Ἐκ τούτων Δρ. 25,000,000 εὑρίσκονται ἐπενδεδυμένα εἰς χρεώγραφα καὶ συνάλλαγμα ἀξίας περίπου Δρ. 255,000,000.— Ἄρα διαφορὰ περίπου .....

Δρ. 230,000,000

Σημερινὴ συνολικὴ ἀξία εἰς δραχμὰς τῶν κεφαλαίων τῆς Τραπέζης περίπου .....

Δρ. 319,451,000

Ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζικὴν ἐργασιαν

Καταθέσεις ἐν ὄψει καὶ ὑπὸ προθεσμίαν εἰς δραχμὰς καὶ συνάλλαγμα, ἀποδοτέαι εἰς ὃ νόμισμα ἐγένοντο, ὑπὸ ὅρους συμφέροντας.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

μέχρι δρ. 25,000 πρὸς 4 ο/ο ἀπηλλαγμένον φόρου.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Ἐν Πειραιεῖ, Ἄργει, Πύργῳ, Πάτραις, Κερκύρᾳ, Κεφαλληνίᾳ, Ναυπλίῳ, Αἰγίῳ, Καλάμαις, Σύρῳ, Χίῳ, Ἡρακλείῳ, Βόλῳ, Θεσσαλονίκῃ, Λαρίσσῃ, Τρικκάλοις, Μυτιλήνῃ, Χανίοις, Ζακύνθῳ, Πλωμαρίῳ, Τριπόλει καὶ Ρεθύμνῳ.

Ἀνταποκριταί:

Εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις Ἑλλάδος καὶ ἐξωτερικοῦ.

Ἐν Λονδίνῳ:

Συμμετέχει τῆς ἐκεῖ ἱδρυθείσης Ἀγγλικῆς Τραπέζης The Commercial Bank Of Near East Ltd. 4 London Wall Buildings μεθ' Ὑποκαταστημάτων ἐν *Κωνσταντινουπόλει* καὶ *Ἀλεξανδρείᾳ.*

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Εν ὄψει πρὸς 3 ο/ο
Μὲ 15ήμερον προειδοποίησιν πρὸς 3 1)2 ο/ο
Ταμιευτήριον μέχρι δρ. 20000 πρὸς 4 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 6 μηνῶν πρὸς 4 1)2 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἔτους πρὸς 4 1)2 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 2 ἐτῶν πρὸς 5 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 5 ἐτῶν πρὸς 5 1)2 ο/ο

ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

Ἐπὶ Λονδίνου ἐν ὄψει πρὸς 4 1)2 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 6 μηνῶν πρὸς 5 ο/ο
Παρισίων ἐν ὄψει πρὸς 4 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 6 μηνῶν πρὸς 4 1)2 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἔτους πρὸς 4 3)4 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 2 ἐτῶν πρὸς 5 ο/ο
Νέας Ὑόρκης ἐν ὄψει πρὸς 3 3)4 ο/ο
Ἰταλίας ἐν ὄψει πρὸς 3 ο/ο
Βελγίου ἐν ὄψει πρὸς 3 ο/ο
Ἑλβετίας ἐν ὄψει πρὸς 1 1)2 ο/ο

ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Κεφάλαιον Δρχ. 10,000,000
Ἀποθεματικὸν » 6,467,614

26—ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ—26
Τηλ. Ἀριθμ. 1-31

Ἀγορὰ καὶ πώλησις Συναλλάγματος, Ἐκτέλεσις ἐντολῶν εἰς τὰ Χρηματιστήρια Ἀθηνῶν καὶ Ἐξωτερικοῦ. Φορτώσεις, ἐκφορτώσεις, ἐκτελωνισμοί, Ἀποθηκεύσεις.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

Εἰς Δραχμὰς εἰς πρώτην ζήτησιν . . . 5 ο/ο
Μὲ προειδοποίησιν 15ήμερον . . . . 6 ο/ο
Εἰς Ξένα Συναλλάγματα . . . 4-4 1)2-5 ο/ο

ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΤΑΠΗΤΕΣ ΠΕΡΣΙΚΟΙ

ΑΔΕΛΦΩΝ ΒΑΪΑΝΟΥ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ